Чытайце ў нумары: За правільнае асвятленне гісторыі кампартыі Заходняй Беларусі · Рэпартаж Веры Леўчук з Прагі · Як знайсці хулігана

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 31 (440) | ГОД IX | 2 ЖНІЎНЯ 1964 г. | ЦАНА 60 ГР.

II УЗНАГАРОДА НАШАГА КОНКУРСА „ДВАЦЦАЦІГОДДЗЕ"

«Пакінутая Богам і забытая людзьмі», — так гаварылася аб маёй роднай вёсцы. Найгоршае бездарожжа ў цэлай аколіцы, кругом глуш і непраходная дрыгва. Гэта ўсё праўда.

20 год у жыцці адной вёскі — гэта не вялікі перыяд часу. А колькі змянілася, колькі ўвайшло новага, як перамяніліся людзі. Першыя крокі жыцця і яго суровае аблічча пазнаваў я ў Лапухоўцы. Цяпер можна сказаць, што гэтыя першыя вобразы родных мясцін былі амаль рамантычнымі. Пахла балотам, гнілой і дзікай травою, а цэлымі днямі пад саламянымі стрэхамі хат з крыкам пралятал і ключы дзікіх качак, гусей і другіх балотных птушак. Тут адбываўся птушыны «базар». З другога боку вёскі, як толькі заходзіла сонца, пачынаўся бясконцы аркестр жаб. Нават не мог ноччу адпачыць чалавек пасля цяжкай працы.

З захаду вёскі толькі вецер дзіка візжаў, падымаючы пад воблакі слупы пяску.

Суседзі гаварылі, што ў Лапухоўцы з усходу чорт гаворыць «добрай ночы», а з захаду ведзьмы спраўляюць вяселле.

На многіх хатах закватэраваліся «паны» буслы, а недалёка ад вёскі кожнае вышэйшае дрэва было ўсеяна варонімі гнёздамі. Апошнія знішчалі амаль 50% пасеваў яшчэ тады рэдка сеянай пшаніцы.

Навокал вёскі расла толькі дзе-недзе дзікая асака. Так плаціла прырода селяніну за яго цяжкую і жмудную працу.

А дарогі! Ой, дарогі! Кругом балота, ліпкая мазь і людзі топчуць па ёй цяжкімі гумовымі чунямі. Нідзе не было добрага маста, па якім можна было б смела і бяспечна праехаць, і рэдка ў каго быў воз, з якога ў дарозе не зляцела б кола. Гэта сапраўды быў добры воз. А ездзіць было трэба вельмі далёка. Вузенькія палоскі ляжалі нярэдка па 6 км і больш ад пахілай старой хаціны.

Кожны дзень паўтаралася адна гісторыя — цягні з балота карову або каня.

Кожны год цэлыя амаль сенажаці аказваліся пад вадою. Людзі, як мурашкі, выносілі кулямі мокрую траву на галаве на сухое месца. А яно знаходзілася за кіламетр і больш.

Гавораць, што цяпер не захацелі б насіць нават так пшаніцы, а тады — дзікую замуленую асаку. На полі нярэдка ляжалі аблогі.

Добрая ўраджайная зямля была нявыкарыстана, заквашана, на якой большасцю вырастаў асот, як плантацыя маку. Тут аб ураджаі з 1 га шкада нават успамінаць. Такой мазольнай працай сабранае збожжа людзі на млын вазілі толькі пад вялікія святы — Вялікдзень або Каляды. Пэўна спытаеце, чаму? Таму, што млын быў амаль за 30 кіламетраў — у Заблудаве. Звычайна збожжа малолі цэлымі начамі на жорнах. Жалі выключна толькі сярпом, а малаціць трэба было цэпам. Адразу пасля вайны ў вёсцы рэдка хто мог напісаць сваё прозвішча. Ка-

(Працяг на стар. 5)

Дзень звычайны Міклашоў

Шукаць многа не трэба. Гаспадарская кемлівасць жыхароў вёскі Міклашы (Бельскі павет) відаць ужо на першы позірк. Набліжаемся вось да вёскі ад пасёлка Орля. Дарогу перасякае мосцік. Свежа навезены пясок і другія прызнакі паказваюць, што хтосьці зусім нядаўна будаваў гэты бетонны мосцік. Далей пачынаецца вясковая вуліца. Хацелася б сказаць, звычайная вясковая вуліца, але з грудзей выдаецца журботны ўздых: каб усе іншыя вясковыя вуліцы былі такімі звычайнымі, як міклашэўская! Пад нагамі роўненькі брук. Не пашкадавалі, відавочна, ні рук, ні часу жыхары Міклашоў дзеля сваёй выгады. Вуліцу ўпрыгожваюць рознага роду дрэўцы. Многа іх тут. Кожны дом у вёсцы ўпрыгожаны нейкай характэрнай расфарбоўкай вокан, акяніц або нарожнікаў. Проста чуе чалавек шчырую прыхільнасць да гэтых домікаў. Здаецца, што ў іх жывуць выключна добрыя людзі. Большасць дамоў памятае даваенны час, аднак даволі многа новенькіх, якія прыцягваюць вочы яркім колерам цэглы.

Дзядуля Бобер сядзіць на лавачцы і грэецца на сонцы. Яму ўжо 76 год.

— Ого-го... змянілася многа... многа ў Міклашах за маёй памяці і... скажу я вам, што змянілася на лепшае.

— То ж людзі кажуць, што за цара лепш жылося.

— Дурное кажуць! — злуецца дзядуля. — Хадзілі ў лапцях, малацілі цапамі. А цяпер вунь залажылі гэтае «кулка» дык дзяржава дала задарма малацілку.

— Задарма? Хіба за грошы з дзяржаўнага фонда развіцця сельскай гаспадаркі?

— Ці не ўсё роўна? Гаспадарам гэтая малацілка не каштавала ні залатоўкі. Ды якая яшчэ малацілка! Малоціць і адразу чысціць! У мяшкі сыплецца чыстае збожжа. Вось чаго людзі дажыліся! Канём араць, кажуць, цяпер цяжка, а за маёй маладосці браў чалавек пару валоў і нага за нагу пароў поле драўлянай сахой. І гэтых попелаў і соляў розных чалавек не знаў. Ураджай куды горшы быў! Але найважнейшае, сынок, гэта тое, што для вясковых доступ у горад адкрыўся. Вось у мяне было чатыры сыны. Што я з імі зрабіў бы, каб засталіся дома, як падзяліў бы гэтыя свае пяць гектараў поля? Дастаў бы кожны па кавалачку і шчырыў зубы з голаду. Цяпер толькі адзін застаўся на гаспадарцы. Трое пайшлі ў горад. Жывуць добра. Калісь гэтага, даражэнькі, не было, каб сялянскае дзіця вучоным стала. А цяпер... Вось у нас ёсць такая адна ўдава, мужа яе фашысты забілі, Марфа Авенка завецца...

— Муж мой працаваў да вайны ў арлянскай кафлярні, — гаворыць Марфа Авенка. — Неспакойны быў. Пастаянна кудысьці хадзіў, пераважна ноччу, да яго таксама прыходзілі нейкія людзі. Потым, ка-

(Працяг на стар.

ГЛЫБОКАЯ, САЦЫЯЛІСТЫЧНАЯ

На працягу апошніх дваццаці год пераскочылі мы ад лапцяў, капцілак і сахі да радыёпрыёмнікаў, электрычнасці і трактароў. Жыццё ў нас да таго змянілася, што каб нейкі прадзед змог устаць з магілы, доўга-доўга праціраў бы вочы, ды і працершы іх, не паверыў бы, што ён сярод аднавяскоўцаў. На вёску пайшла культура. Селянін хоча модна апрануцца — проста так, як гэта паказваюць журналы моды, хоча купіць матацыкл, слухаць радыё, глядзець тэлебачанне, чытаць кніжку ці газету, займацца спортам.

Жыць цяпер нядрэнна, хочам, каб было яшчэ лепш. Дарогу паказваюць пастановы IV З'езда Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі.

Свядомасць і прывычкі чалавека фармуюцца ад маленства — найглыбей у школьныя гады. Таму вось наша партыя асаблівую ўвагу пакладае на ўзровень і стан асветы ў нашай краіне. Партыя клапоціцца аб тым, каб навука ў школе была як найбольш цесна звязана з практычным жыццём, каб дзіця патрапіла прымяняць на практыцы здабытыя веды. Спецыялісты гэта называюць палітэхнізацыяй навучання. У новых праграмах навучання, апрацаваных для васьмігадовай пачатковай школы, шырока прадбачваецца прывіванне моладзі практычнага ўмення.

Панцеляймон Юр'еў: ЯШЧЭ ДА ПЫТАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ НА ПОЛЬСКІХ ЗЕМЛЯХ.

Вера Леўчук: АЛЕНІ СКОК.

Георгі Рабушаў: НАША ДРУЖБА.

Адоль Кастрыца: ЯКІЯ Ў НАС НАВІНЫ.

Уладзімір Гайдук: ПРАЎДЗІВАЕ ЗДАРЭННЕ.

ПАСЛЯ ЖНІВА. Фота Ул. Паўлючук

Фашызм у выданні Галдуатэра

Канвенцыя Рэспубліканскай партыі ЗША закончылася згодна з агульным прадбачаннем. Кандыдатам на прэзідэнта ад імя гэтай партыі стаўся адзін з найбольш кансерватыўных сенатараў, Бары Галдуатэр. Чаго аднак ніхто не змог прадбачыць, гэта атмасфера, у якой праходзіла канвенцыя рэспубліканаў. Прыпомніла яна вядомыя старэйшаму пакаленню гітлераўскія партэйтагі, якія адбываліся ў 30-х гадах у Мюнхене. У Сан-Францыска таксама дамінаваў шавінізм, расізм і ваяўнічасць, а Галдуатэр аказаўся ступрацэнтным спадчыннікам фашысцкай ідэалогіі.

Усё гэта кідае трывожны цень на сітуацыю ў Злучаных Штатах на чатыры месяцы перад выбарамі прэзідэнта. Сёння напэўна ведаем толькі тое, што ў выбарчай кампаніі змераюцца Галдуатэр і сучасны прэзідэнт Джонсан, які з'яўляецца прадстаўніком Дэмакратычнай партыі. Хто з іх будзе прэзідэнтам? Як месяц таму назад так і сёння большасць фактаў гаворыць за Джонсанам. Пералічым некалькі з іх.

Дэмакратычная партыя з'яўляецца традыцыйна партыяй большасці. На працягу апошніх 32 г. рэспубліканам толькі адзін раз удалося ўвясці свайго прэзідэнта. Быў ім Эйзенхауэр, постаць больш вядомая з часоў вайны, чым з палітычнай дзейнасці.

Далей трэба памятаць, што той прэзідэнт, які мае ўладу ў руках, заўсёды мае перавагу над праціўнікам. Рузвельт, Труман, ці Эйзенхауэр выбіраліся двухкратна. У выпадку Джонсана перавага з'яўляецца тым большай, што няма яшчэ года, як нясе абавязкі прэзідэнта пасля смерці Кенедзі і, таксама як забіты папярэднік, цешыцца папулярнасцю ў большай часткі грамадства.

Урэшце за Джонсанам гаворыць палепшаная трохі гаспадарчая сітуацыя і памяншэнне напружання ў міжнародных адносінах. У выніку новай падатковай палітыкі Джонсану ўдалося заваяваць сімпатыю вялікіх манаполій, якія павялічылі інвестыцыі ў краіне, дзякуючы чаму часткова стрымалі ўзрост беспрацоўя. За выключэннем бруднай вайны ў В'етнаме. ЗША не маюць таксама зараз — у адчуванні лібералаў — абцяжаранай міжнароднай іпатэкі.

Урэшце Джонсан можа лічыць на аднадумную падтрымку неграў, якім — прынамсі фармальна — запэўніў раўнапраўе, уводзячы ў жыццё закон аб грамадзянскіх правах.

У супрацьлегласці да Галдуатэра Джонсан прадстаўляе тып палітыка ўраўнаважанага, і ўсё паказвае на тое, што міма пэўных уступкаў на карысць рэакцыі, захоча разыграць выбарчую кампанію ў атмасферы спакою і стрыманасці. Праблема заключаецца аднак у тым, ці такая кампанія здолее захапіць прызвычаеных да шуму амерыканскіх выбаршчыкаў. Можа здарыцца, што многа прыхільнікаў Джонсана, бачачы яго спакой, не пойдзе проста да выбарчых урнаў. Такая магчымасць — гэта адзін з першых фактараў, якія ідуць на карысць крыкліваму Галдуатэру, які ўжо сёння не шкадуе сабе рэкламы.

На што яшчэ можа лічыць Галдуатэр і яго прыхільнікі?

Хіба, перад усім, на гэты растучы кансерватызм амерыканскага грамадства. Прыпомнім сабе, што ў апошніх некалькіх выбарах, каля 18 мільёнаў рашучых рэакцыянераў не бралі ўдзелу ў выбарах толькі таму, што праграмы ўсіх кандыдатаў здаваліся ім быць надта прагрэсіўнымі. Цяпер Галдуатэр і яго праграма дае гэтым сілам поўнае задавальненне, а тым самым і магчымасць прыняць удзел у выбарах. Няма сумнення, што гэтыя галасы будуць аддадзены на Галдуатэра.

Галдуатэр можа таксама лічыць на растучыя сярод штатавых палітыкаў незадавальненні з прычыны развіваючайся зараз цэнтралізацыі ўлады ў Вашынгтоне. Галдуатэр з'ядноўвае сабе штатавых правадыроў, упэўніваючы іх у тым, што пакіне за імі даўнейшую паўнату ўлады.

Плеяду прыхільнікаў Галдуатэра дапоўняць таксама ўсялякія абскуранты, якія прызвычаіліся да пастаяннага пратэсту.

Можа быць, што аднак гэтых грамадскіх груп не хопіць Галдуатэру да аднясення перамогі над Джонсанам. Сёння гэта пакуль яшчэ пэўнае. Але нельга аднак замыкаць вочы на самую з'яву нарастання рэакцыйных і фашызуючых тэндэнцый у амерыканскім грамадстве. З цягам часу могуць яны аказацца пагражальнымі незалежна ад таго, хто будзе прэзідэнтам краіны.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ЛІПЕНЬСКАЕ СВЯТА

Светкаванне Дня Адраджэння распачалося ў Беластоку ўрачыстым мітынгам ля помніка ўдзячнасці савецкім воінам.

Калі 20 год таму назад звычайны рабочы друкар з Хэлма складаў радкі Маніфесту ПКВН, нават уявіць сабе не патрапіў, каб пасля так кароткага часу было ў нас зроблена многа больш, чымсьці прадбачваў гэты гістарычны Маніфест. Створана ў нас рэч бадай што найважнейшую ў жыцці чалавека — створана менавіта магчымасці роўнага старту для ўсіх грамадзян, незалежна ад таго, ці яны з сем'яў сялянскіх, інтэлігентаў або нейкіх іншых.

Урачыстасці 22 ліпеня ў Варшаве распачаліся ваенным парадам. У нашых руках, маглі мы пераканацца, магутная, самая сучасная зброя, пры дапамозе якой мы зможам даць рашучы адпор любому ворагу. Упершыню на ваенным парадзе паявіліся ў нас шматлікія ракеты рознага прызначэння.

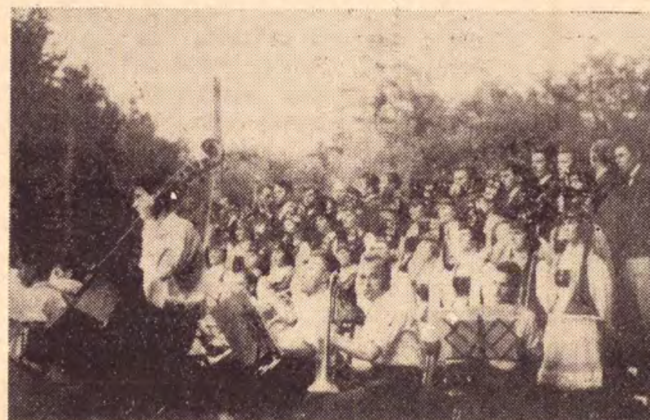

На эстрадзе ў Зверынецкім парку выступае калектыў Ваяводскага дома культуры «Курпе Зелёнэ».

Ідзе матч паміж камандамі Гродна і Беластока.

Пасля ваеннага парада перад ганаровай трыбунай доўга, доўга ішла моладзь, амаль раўеснікі дзяржавы.

У Беластоку святочныя ўрачыстасці распачаліся папярэдняга дня ўрачыстым мітынгам ля помніка ўдзячнасці савецкім воінам. Мы не забываем, што свабоду прынеслі нам чырвонаармейцы. Вечарам адбылося ўрачыстае пасяджэнне ў тэатры, на якім прысутнічалі госці з Гродна.

На другі дзень «Дом кніжкі» і «Рух» наладзілі кірмаш кніжак спалучаны з кніжнай латарэяй. Пасля абеду ў Зверынецкім парку папісваліся сваімі ўмеласцямі аматарскія калектывы мастацкай самадзейнасці з Саколкі і Высока - Мазавецка, «Курпе Зелёнэ» і наш беларускі хор Галоўнага Праўлення БГКТ.

На спартыўным стадыёне ў той час праходзіў футбольны матч, які разыгрывалі зборныя каманды Гродна і Беластока. Вынікам 1:0 перамагла беластоцкая каманда. Вечарам у Зверынецкім парку да позняй ночы плыла танцавальная музыка.

Больш-менш падобна ліпеньскае свята праходзіла ва ўсіх гарадах і пасёлках Беласточчыны. Было ж гэта своеасаблівае, дваццатае, радаснае свята ўсяго народа.

Тэкст і фота **В. Рудчык**

Спорт

Алімпійская прэлюдыя

Кожны год, пачаўшы ад 1958 года, адбываюцца міжнародныя сустрэчы лёгкаатлетаў ЗША і СССР. Называюць іх «матчамі гігантаў». Сёлета гэта сустрэча закончылася сюрпрызам. У агульным ліку выйгралі амерыканцы 186:157. Амерыканцам удаўся рэванш за паражэнне ў мінулым годзе ў Маскве. Тады ў агульным ліку прайгралі амерыканцы розніцай аж 42 ачкоў. На паражэнне СССР склалася выключна слабая форма мужчынскага калектыву.

Апрача двух сусветных рэкордаў, якія пабілі Лёнг (ЗША) у кулі — 20,67 і шаставік Гансен (ЗША) — 5,28, паў трэці рэкорд: зацікаўлення публікі. На стадыёне «Калісеум» у Лос-Анжэлес першага дня глядзела матч 60 тысяч балельшчыкаў, а другога — 65 тысяч. Гэтага яшчэ ў Амерыцы не было. Таксама выбар «горада анёлаў» на месца сустрэчы быў не без значэння. Сем тыдняў потым адбудуцца на гэтым самым стадыёне другія перадалімпійскія адборачныя гульні лёгкаатлетаў ЗША, якія вырашаць, хто будзе прадстаўляць Амерыку ў Токіо.

Алімпійская прэлюдыя выпала на карысць ЗША. Гэта не значыць, што на Алімпійскім стадыёне СССР выступіць без шанцаў на перамогі. Два месяцы, якія засталіся да Гульняў, могуць зрабіць вельмі многа. Адносіцца гэта, зрэшты, да адных і другіх. У спорце здараюцца часта сюрпрызы. Прыкладам можа паслужыць паражэнне фенаменальнага прыгуна Томаса на Алімпіядзе ў Рыме. Зрэшты, навошта так далёка шукаць. У мінулым годзе на «матчы гігантаў» у Маскве алімпійскі чэмпіён Джонс прайграў з Міхайлавым.

Нягледзячы на паражэнне савецкі калектыў гэта ўсё ж першапланавы экстраклас і хіба — нягледзячы на ўсё — у Токіо ў канчатковым рахунку перавага будзе на баку «старога кантынента».

Л. ТАРАСЕВІЧ

Пад такім загалоўкам у органе ЦК КПСС «Камуніст», які выдаецца ў Маскве, надрукаваны нядаўна артыкул аб КПЗБ. Улічваючы вялікую вагу гэтай публікацыі для вывучэння гісторыі КПЗБ, а таксама прагнучы заспакоіць цікавасць сваіх чытачоў, мы вырашылі перадрукаваць артыкул поўнасцю. Будзе друкавацца ў адрэзках. Сёння змяшчаем першы.

ЗА ПРАВІЛЬНАЕ АСВЯТЛЕННЕ ГІСТОРЫІ КАМПАРТЫІ ЗАХОДНЯЙ БЕЛАРУСІ

* * *

Створаная ў 1923 годзе, КПЗБ — састаўная частка Камуністычнай партыі Польшчы (КПП) — на працягу 15 год ішла ў авангардзе барацьбы працоўных Заходняй Беларусі за іх сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне; яна выступала за самавызначэнне Заходняй Беларусі і ўз'яднанне з БССР, няўстанна абараняла інтарэсы рабочых, сялян і інтэлігенцыі. Гэта барацьба — яркая старонка гераічнай барацьбы беларускага народа супроць прыгнятальнікаў, за Савецкую ўладу, за сацыялізм і разам з тым — важны ўклад у міжнародны рэвалюцыйны рух, у рэвалюцыйны рух Польшчы, ва ўмацаванне пралетарскай салідарнасці польскіх і беларускіх працоўных.

У агні класавай барацьбы члены КПЗБ паказалі сябе стойкімі і адданымі барацьбітамі за справу марксізма - ленінізма, за народнае шчасце. Але ў 1938 годзе ў выніку парушэнняў рэвалюцыйнай законнасці і ленінскіх нормаў партыйнага жыцця, народжаных культам асобы Сталіна, супроць КПП было высунута хлуслівае абвінавачанне ў шырокім прасякненні ў рады яе кіруючага актыву варожай агентуры і рашэннем Выканкома Камінтэрна партыя была распушчана. Гэтае рашэнне распаўсюдзілася і на яе складовыя часткі: Кампартыю Заходняй Беларусі і Кампартыю Заходняй Украіны (КПЗУ).

У дні працы XX з'езда КПСС у «Праўдзе» было апублікавана заяўленне Цэнтральных Камітэтаў Камуністычных партый Савецкага Саюза, Балгарыі, Фінляндыі і Італіі разам з Польскай аб'яднанай рабочай партыі. У ім гаварылася, што абвінавачанне, высунутае супроць КПП і, значыць, супроць КПЗБ і КПЗУ, было сфабрыкавана правакатарамі, а роспуск яе быў неабгрунтаваны.

У гэтым заяўленні дадзена высокая ацэнка дзейнасці КПП: «Кампартыя Польшчы ў цяжкіх умовах фашысцкага тэрору кіравала барацьбой польскіх рабочых і сялян супроць прыгнёту капіталістаў і памешчыкаў за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне працоўных. Камуністычная партыя Польшчы ўспрыняла і працягвала слаўныя традыцыі супольнай рэвалюцыйнай барацьбы польскага і расійскага пралетарыята, паслядоўна стаяла на пазіцыях пралетарскага інтэрнацыяналізму, на пазіцыях цеснага супрацоўніцтва з брацкімі камуністычнымі і рабочымі партыямі, з міжнародным рэвалюцыйным рухам». Гэта ацэнка поўнасцю адносіцца да КПЗБ і КПЗУ — складовых частак КПП.

Такім чынам, добрае імя несправядліва зняслаўленых КПЗБ і КПЗУ і іх кіруючага актыву было адноўлена.

*

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, якая звергнула панаванне буржуазіі і памешчыкаў і якая ўстанавіла Савецкую ўладу ў Расіі, была актыўна падтрымана рабочымі і сялянамі Беларусі. У сярэдзіне лістапада 1917 года працоўныя пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі ўстанавілі Савецкую ўладу на ўсёй тэрыторыі Беларусі, за выключэннем абласцей, акупаваных германскімі імперыялістамі (Брэсцкая, Гродзенская і частка Мінскай вобласці БССР). У лютым 1918 года імперыялістычная Германія, сарваўшы мірныя перагаворы ў Брэсце, пачала вайну супроць маладой Рэспублікі Саветаў; нямецкія імперыялісты захапілі Прыбалтыку, значную частку Украіны і амаль усю Беларусь. Толькі пасля выгнання нямецкіх акупантаў у Беларусі была адбудавана Савецкая ўлада.

Беларускі народ пры брацкай дапамозе вялікага рускага народа стварыў сваю нацыянальную савецкую сацыялістычную дзяржаву — БССР. З першых дзён Савецкая ўлада пачала праводзіць меры, накіраваныя на паляпшэнне жыццёвых умоў рабочых і сялянскай беднаты, ажыццяўляць сацыялістычныя пераўтварэнні. Фабрыкі, заводы, памешчыцкія землі былі аб'яўлены агульнанароднай уласнасцю. Рабочыя і сяляне Беларусі ўсямерна падтрымлівалі сваю родную Савецкую ўладу і ўсе яе мерапрыемствы. У шматлікіх пісьмах і тэлеграмах, пасыланых У. І. Леніну, яны выказвалі сваю радасць па прычыне ўстанаўлення Савецкай улады, выказвалі цвёрдую рашучасць абараняць яе ад замахаў міжнародных імперыялістаў і ўнутраных ворагаў. Напрыклад, сяляне Лучанскай воласці, Вілейскага ўезду, у сваім прывітанні Леніну ў снежні 1918 года пісалі: «... Мы, як адзін чалавек, будзем падтрымліваць Вас, сусветны правадыр пралетарыяту, і ўсю Камуністычную партыю бальшавікоў, абаронцу сялян і рабочых, да апошніх сіл нашых».

У 1919 — 1920 гадах буржуазна - памешчыцкая Польшча пры падтрымцы імперыялістаў Захаду захапіла заходнебеларускія землі. Па Рыжскім мірным дагаворы, заключаным у сакавіку 1921 года, да Польшчы адыйшла тэрыторыя цяперашніх Гродзенскай, Брэсцкай абласцей, а таксама паўночна-заходнія раёны Мінскай і Віцебскай абласцей — каля палавіны тэрыторыі Беларускай ССР. Апрача гэтага, у кастрычніку 1920 года буржуазная Польшча захапіла ў Літвы Вільна (Вільнюс) і частку яе ўсходніх зямель (Віленска - Трокскі і Свянцянскі паветы).

(Працяг на стар. 5)

БЕЛАВЕЖА
органлітаратурна-мастацкага
АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 67

УЛАДЗІМІР ГАЙДУК

МАЯ КРАІНА

Вось мая краіна — шчыра гладзь!
Ні канца, ні краю не відаць.

У просіні веліч каміноў,
Ў спаборніцтве з вышынёй дубоў.

На шляхах дамоў бярозы цень
Сустракае кожны добры дзень.

Белая бяроза, не сумуй,
Трактары ўсе межы заараць.

Павуцінне праводоў уздоўж дарог
Эстафетаю слупы панеслі ток.

Залатая восень над сялом
Малацільным рэхам б'е у звон.

І працоўныя, абцёршы пот,
Аблічваюць сёлетні ўмалот;

І на хлеб хопіць і на каравай
Усім людзям — песенька, ўзлятай!

Грай, гармонік, ты настрою пан,
Хай гуляе ўвесь працоўны стан.

Песня звонкая — вясенні карагод,
Ганаруся я краінай дарагой.

Вось мая краіна — шчыра гладзь!
Ні канца, ні краю не відаць.

СЕЛЯНІН

Яго ўзгадавала зямля,
Ўлоннем прамучанай глебы.
Краіне мужнага сына.
Спёка, мароз безупынна,
Вятры акраплялі спробы...

З шчырасці горкіх паклонаў
У сэрцы гарэлі раны —
Вастрынёй сытых насмешкі.
Помства адчайнаю сцежкай
Йшла адплаціцца паганым.

І ён ўставаў, як волат.
Сеяў пэўна хлеб галодным.
З паклонам да маці-зямлі,
Зярнят — ураджаем ўзыйшлі
І сонца ўпрашваў ён годна.

КОШЫК

Панясу на дарог прагаліны
Поўны кошык прапахлы лесам
Грыбы баравыя, паджарыя
Сваім выглядам дзяцей цешаць.

Кожны грыб у казку мяняецца,
Толькі слухаць і ў голас марыць,
Гараць вочы, жар разгараецца.
Грыб і казка ходзяць у пары.

І таму ў час вячэрніх мяцеліц,
Як пасядзем ля цёплай печы,
Казкі з кошыка нам грыбы дзеляць —
Ах, як добра ў хаце, здаецца.

ТАКАЯ ПЕСНЯ

Узорысты дыван лугоў,
Зялёны палацы дуброў,
А дзяўчына - русалка сноў
Над Нарвай. Гібкасць яе броў...

І збан крынічнае вады
Адбіўся ў праменнях кап'ё:
І пахнуць дурманам сляды
Аленяў, сарнаў і ласёў.

Тая песня жыла калісь,
А сёння з табою міла
Шукаем жывых кветак скрозь,
Так цудоўных, як дзевасіл...

На выгане коні іржуць,
Расу з травы збіраюць,
А ты расплятаеш касу,
Сонца — летнюю раніцу.

ЯША БУРШ

ШЧАСЛІВЕЦ

Крокі былі рытмам
перарывалі даўжыню
чакання
укладаў рытмы
ў мазаіку пачуццяў
умеў асвойваць час
на карысць уцяшэнню
духоўна багацеў
умеў маўчаць
дзе слова брытваю
або
кроплямі на сон
а вочы люстрам
без душы
кантактуюцца
з замерам
умеў пазбавіць волі дзеяння
прысутнасць.

ЧАРНАКОСАЯ

Прыйшла прывітаць
мае шэрыя вочы
постаццю стройнай
як выносная сасна
грудзі ўзняліся
як выспы мілосныя
на прасторах надзей
пад сукенкай румяняць
а
зайздросныя вусны
пальцы рупяцца
дэкольты зняць

Дзяўчына
нектар маладосці
на спадзістых плячах
уюцца чорныя ручаі
як рэйкі чыгункі
якіх канца не відаць
а смех як пальецца
дык як той вадаспад
стыхійны
бадзёры
мая красуня
дэманструе
трыумф жыцця

ЗАГАРАННЕ

З сонца
нязгоршы спакуснік
людзей разбірае
як каханак
вопытная эрудытка
загараю
губляецца ў целах
як красамоўца
у патоку слоў

Мілосны акт
Сонца
з людзьмі
Пагода
бронзаю заручае

ЯК ЗНАЙСЦІ ХУЛІГАНА!

Паклікаў мяне аднойчы галоўны рэдактар. «Слухай, Валодзя, — кажа, — чуў я, што ты застрахаваны ад смерці і няшчасных выпадкаў. Праўда гэта?» «Так, — кажу. — Абставіны прымусілі. Пакуль мы яшчэ адны з жонкаю жылі, можна было з бядою абысціся, хоць яна ў мяне і здаровая баба. Цяпер да нас аднак цёшча жыць прыехала, так што іншага выхаду мне не было».

«Галоўны» чамусьці ўцешыўся. «Золатка маё, — кажа і абымае мяне за плечы. — Ты мне якраз патрэбны. Паедзеш, даражэнькі мой, у камандзіроўку. Хулігана ты калі блізка бачыў?» «Не, — кажу. — Не даводзілася». «Ну гэта глупства. Неяк разбярэшся. Вось што! Паедзеш на вёску і напішаш артыкул аб барацьбе шырокага насельніцтва з хуліганствам». Мне аж дух заперла. «Даруйце, — кажу, — з прыемнасцю бы паехаў. Здароўе аднак не пазваляе. Сям'я адбірае ўсе сілы. З мяне адной жонкі хапіла б, а тут яшчэ і цёшча. Паслалі б лепш рэдактара судзейскай хронікі». «Не выкручвайся, не выкручвайся. У тым-та і справа, што табе траціць няма чаго, а ў рэдактара судзейскай хронікі трое малых дзяцей. І акрамя гэтага, з усіх працаўнікоў рэдакцыі адзін ты застрахаваны». «Дык я ж, — кажу, — застрахаваўся толькі дзеля прынцыпу. Калі б са мною што здарылася, дык скарыстаю са страхоўкі не я, а жонка».

Тут галоўны раптам спаважнеў. «А ты, Валодзя, пра такую штуку, як змяншэнне штатаў, чуў? — кажа. — Ну дык я табе магу на вушка шапнуць, што і ў нас штат вялікі і кагонекага прыдзецца звольніць. Ну як? Паедзеш?» «Што ж рабіць, — гавару, — прыдзецца паехаць». «Ну вось! Адразу так трэба было. Бачыш, па-добраму і дамовіліся». «Галоўны» выразна павесялеў і звольніў мяне на гэты дзень з працы, каб мог падрыхтавацца да дарогі.

Да цягніка мяне праважалі ўсёй рэдакцыяй. Сябры ў складчыну букет белых хрызантэмаў купілі, а «галоўны» доўга трос мне руку і гаварыў нешта пра ахвяру дзеля агульнага дабра ці штосьці такое. Цягнік рушыў і я застаўся адзін.

Запланаваў я сабе, што заеду спачатку ў знаёмую мне вёску Гаркавічы. Можа якраз якога хулігана сустрэну, а мо' нават барацьбу з ім мне праслядзіць удасца. Хуліганаў я ведаў толькі з газет і фільмаў. Распазнаць гэта стварэнне, кажуць, вельмі проста: валасы ў яго нястрыжаныя, само бруднае, адно вока абавязкова падбітае, увесь час, залажыўшы рукі ў кішэні, па вуліцы ходзіць — шукае каму б гэта морду пабіць, жыве сярод людзей і да іх крыху падобнае — сляпы распазнаў бы.

Глянуў я на сваіх спадарожнікаў. Не! Быццам бы хуліганаў няма. Ля мяне сядзіць пажылая жанчына з дзяўчынкаю, мабыць, унучкаю. Пры акне чацвёра добра апранутых маладых людзей у карты граюць, папяросы кураць. Усе людзі, як людзі. Ну, думаю, навязалі мне задачку. Хуліганы ў сённяшні час — жывёла пэўна ўжо рэдкая, быццам тыя зубры. Калі б іх хоць у якім - небудзь рэзерваце зачынілі. Калі нельга ў Белавежскай пушчы, дык хоць у якой другой. Вядома было б, дзе шукаць, а так паспрабуй знайдзі.

Раптам мая суседка звярнулася да рэшты спадарожнікаў: «Можа б вы, — кажа, — сябры, у купэ курыць пераcталі? Бачыце ж, што дзіця малое сядзіць, і акрамя таго, гэта ж купэ для некурачых». Тут і пачалося. «Зачыні, цётка, ляпу», — гукнуў адзін з іграючых у карты. «Не маеш дзе ўсадзіць носа, дык усадзі між дзвярэй і прышчамі», — парадзіў другі. «Не падабаецца, дык калідор свабодны», — кажа трэці і ўсе пачынаюць рагатаць.

Тут я не вытрымаў і ўмяшаўся: «Калі вам, — кажу, — звяртаюць увагу, маладыя людзі, дык трэба слухаць, а не насміхацца. Жанчына праўду кажа».

«А ты хто такі? — спытаў адзін з іх. — Прадстаўнік Лігі жанчын?» І ўсе зноў зарагаталі.

Я раззлаваўся не на жарты. «Ну, — гавару, — зараз прыдзе праваднік, дык ён вам пакажа».

Што было потым, добра не памятаю. Хтосьці мяне трэснуў па шыі. Хтосьці трэснуў кулаком у бок, хтосьці даў у зубы. Шчасце, што цягнік затрымаўся якраз на маёй станцыі і я, як ракета, выляцеў на перон (у апошнюю хвіліну мяне яшчэ падштурхнулі каленам у зад). Падняўся я неяк, абмацаў рукі, ногі. Нічога. Цэлыя, быццам. Шыя толькі ные. Добры, думаю, пачатак. Каб гэта хоць хуліганы мне па шыі наклалі, было б паўбяды. Меў бы хоць пра што пісаць. А гэта, як на злосць, звычайныя людзі. Сплюнуў я са злосці і паплёўся ў Гаркавічы, да якіх ад станцыі тры кіламетры. Іду сабе памаленьку, шыю чухаю. Вось ужо да першых хат дайшоў.

Гляджу, бегае па вуліцы хлапчук, год гэтак 12, з рагаткі птушак страляе. «Ану, хадзі сюды, — клічу я яго. — Ты гэта што, — кажу, — робіш? Хочаш, каб я цябе за вушы выдраў? А ну давай рагатку!»

Тут тое бесянё як ні разравецца на ўсё горла:

«Тата! Тата! Біць мяне хочуць!»

Гляджу, выбег на вуліцу нейкі чалавек з абломкам жэрдзіны ў руцэ — такі сабе звычайны дзядзька. А я стаю і хлапчука за плячо трымаю. Падскочыў дзядзька да нас і ад разу мяне за грудзі хапае. «Ты што? Вырадак такі, сякі ды гэтакі, — крычыць, — над дзіцём здзеквацца ўздумаў?»

«Тата, ён мне і рагатку паламаць хацеў», — разроўся зноў хлапчук.

«Што? Цацкі дзецям ламаеш? — рассвірэпеў дзядзька. — Ну дык я цябе зараз!»...

Тут ён апусціў жэрдзіну на маю патыліцу.

Рвануўся я з яго рук і даў стракача ўздоўж вуліцы, адно мае пяткі замільгалі. Наўздагон мне паляцеў камень, пушчаны з рагаткі, і трапіў за вуха, набіваючы парадачную гулю. Не гледзячы на боль, я пёр з усіх сіл, пакуль не ўбачыў на адной з хат вывеску «Солтыс».

У солтыса былі госці. На стале красавалася бутэлька водкі, стаяла талерка з нарэзаным скрылькамі салам і другая — з гуркамі. Кругом сядзела чалавек пару мужчын, добра ўжо падвыпіўшых, ды і сам гаспадар, вітаючыся са мною, ледзь не перавярнуў вядра з вадой.

Я прадставіўся. Даведаўшыся, па што я прыехаў, солтыс пагладзеў на мяне здзіўлена: «У нас хуліганы? Ніколі не было і Бог дасць, што і далей не будзе. Пэўна! Здараецца, што хтосьці каму морду паб'е ці шыбы ў вокнах дзе павыбіваюць, ці яблыкі каму абарвуць. Хуліганаў аднак няма. Зроду не бачылі».

Я рашыў ісці напралом. Не вяртацца ж мне з пустымі рукамі ў рэдакцыю «Немагчыма, — кажу — каб у такой вялікай вёсцы нават аднаго, хоць абыякога хулігана не было. Вы што, газет не чытаеце? Выразна ж пішуць, што хуліганы ў нас ёсць і што з імі ўсюды змагаюцца?»

Солтыс доўга чухаў патыліцу. «Калі ў газетах так пішуць, дык, значыць, ёсць, — кажа, — там лепей ведаюць. Толькі як жа ж іх, чортавых дзяцей, выявіць. Бо змагацца з імі — гэта ўжо глупства. Гляньце толькі на нашага каваля. Ён сам траім дасць рады». Тут ён паказаў пальцам на седзячага за сталом здаравеннага дзядзьку. «Ну, нічога. Можа супольнымі сіламі хоць аднаго знойдзем, — заявіў ён нарошце. — А пакуль вып'ем па чарцы». Выпілі!

«А можа бы Сымоніхі сынок падыйшоў? Ён жа ўсе шыбы ў Доме культуры павыбіваў ды майму Васілю скулу звярнуў», — нясмела адазваўся адзін з гасцей.

«Ты што, ачумеў, — абурана закрычалі другія. З Сымоніхай сварыцца хочаш? Дзе ж ты тады, дурань, у безалькагольныя дні водку купляць будзеш? Яна ж адна ў нас нелегальна ёю гандлюе».

Другі кандыдат не падыйшоў, бо яго бацька мае знаёмствы ў павеце. Трэці аказаўся сваяком аднаго з прысутных. Адным словам, бяда. Выпілі яшчэ па чарцы!

«Знаеце вы што? — заявіў раптам хтосьці. — Давайце пройдземся па вёсцы. Мо' якраз на якогасьці трапім». Усе ахвотна згадзіліся і не паспеў я агляну́цца, як хата апусцела. Няма чаго чакаць, думаю, што ж з імі п'янымі гаварыць? Трэба вяртацца, а то чаго добрага да цягніка спазнюся.

Не паспеў я выбрацца з вёскі, калі чую за плячыма: «Ёсць! Ёсць! Лаві яго, браткі! Лупцуй! Гэта той самы, што на дзяцей нападае». Тут на мяне накінулася чалавек з дзесяць, у тым ліку і вясковы каваль.

«Лупі! Лупі яго! — крычаў хтосьці. — Лупі, каб другім адхацелася. Каб знаді, што няма хуліганам месца ў нашай вёсцы». Я памалу пачынаў траціць прытомнасць. Быццам бы з таго свету чуў я яшчэ голас солтыса, які прыгаварваў: «Так яго міленькага! Так яго родненькага! Садані пад дыхала. Няхай улады пераканаюцца, што мы ў курсе спраў і што ўмеем праводзіць актыўную барацьбу з хуліганствам». «Ой, маманькі! — крыкнуў раптам хтосьці — Гэта ж той рэдактар». Тут я страціў прытомнасць.

Ачнуўся я ў гарадской бальніцы, дзе мне прыйшлося праляжаць дзён дзесяць.

У рэдакцыі мяне сустрэлі варожа. За спіною шапталі: «Хуліган. Ён дзяцей кідаецца». «Галоўны», буркнуўшы пад носам, што ён чагосьці там такога ад мяне не спадзяваўся, загадаў з браку другіх хуліганаў напісаць артыкул аб сабе самым і прыгразіў, што ў рэдакцыі ён хуліганства не сцерпіць.

Адна страхавая каса мяне зразумела і выплаціла чатыры тысячы адшкадавання.

Пацяшае мяне толькі тое, што з таго часу цёшча стала больш людскаю. Бывае, падыдзе, пагладзіць мяне па галаве і кажа: «Вось падлечышся, зяценьку мой любы, паедзіш яшчэ раз у камандзіроўку, страхавая каса ізноў адшкадаванне заплаціць, і хопіць нам грошыкаў на тэлевізар».

ЮРКА ГЕНІЎШ

(Працяг са стар. 1)

ДЗЕНЬ ЗВЫЧАЙНЫ МІКЛАШОЎ

лі тут былі саветы, муж мой працаваў настаўнікам. І таму яго немцы... Асталося 6 дзяцей. Найстарэйшаму 13 год, наймалодшае яшчэ на руках. Зямлі ў нас не было. Даходзіла ўжо да таго, што я маліла Бога, каб забраў у мяне двое-трое дзяцей, каб не мучыліся яны ад голаду. Жабраваць прыходзілася.

Цяпер дочкі Марфы Авенка павыходзілі замуж, а сын ажаніўся. **Надзя з'яўляецца інжынерам - хімікам. Вучылася ў Савецкім Саюзе. Працуе ў Варшаве. Другая дачка мае няпоўную вышэйшую адукацыю. Працуе лабаранткай у Бельскім шпіталі. У Бельску таксама працуе сын Ян. Ён здабыў сярэднюю адукацыю.** Апошнія дочкі асталіся ў вёсцы, павыходзілі замуж. Сама Марфа дастае ад дзяржавы 500 злотых пенсіі.

Ці варта гаварыць, што ўсё гэта толькі і выключна дзякуючы народнай уладзе...

М. НУРЭЦКІ
фота аўтара

Марфа Авенка з Міклашоў выгадавала шасцёра дзяцей і дачакалася ўнукаў.

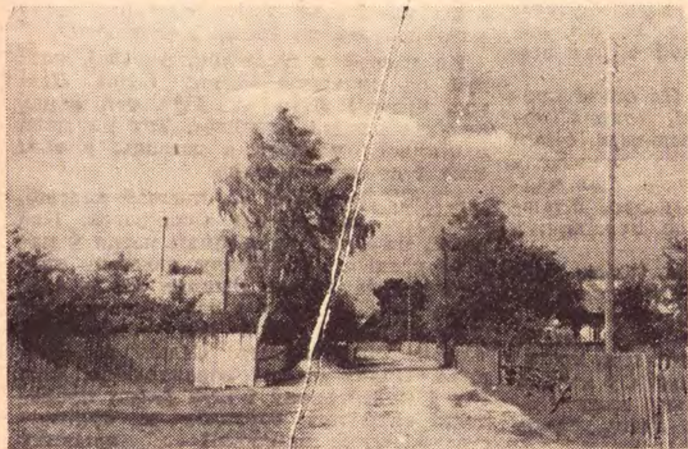

Прыгожая вёска Міклашы ў Бельскім павеце.

Працавітыя і дружныя людзі жывуць у Міклашах Свабодны час выкарыстоўваюць пераважна на будаўнічыя працы.

ЗАСЛУЖАНАЯ ЎЗНАГАРОДА

3 ліпеня гэтага года старшыня ПЗГС у Гайнаўцы, член Прэзідыума ГП БГКТ тав. Кастусь Майсеня атрымаў высокую дзяржаўную ўзнагароду — Кавалерскі Крыж Ордэну Адраджэння Польшчы.

Кастусь Майсеня нарадзіўся ў 1923 годзе ў вёсцы Вялікая Ліпа (БССР) у сям'і беднага селяніна. Адукацыю здабыў пасля вайны ў Элку і Бельску, дзе атрымаў атэстат сталасці. У Познані закончыў вышэйшую эканамічную школу.

Мабыць, цяжкія ўмовы навукі ў спалучэнні з неспакойным характарам садзейнічалі ўмацаванню ініцыятыўнасці і працаздольнасці.

Першую працу атрымаў К. Майсеня ў Беластоку, але хутка па свайму жаданню пераехаў у кінутую пад Белавежскую пушчу вёску Міклашэва, дзе ў мясцовай каладзейскай спулдзельні прыняў працу спачатку галоўнага бухгалтара, а пасля старшыні.

Але новаарганізаваны эканамічны тэхнікум у Бельску пераманіў яго да сябе, і тав. Майсеня пачынае педагагічную работу. Ад 1954 года працуе дырэктарам гэтай школы. Праз некалькі год перайшоў працаваць на кіраўнічую пасаду ў будаўніча - рамонтнае прадпрыемства ў Бельску, амаль заваленае ў той час. У выніку энергічнай дзейнасці К. Майсені прадпрыемства хутка стае рэнтоўным. Пасля ўлады накіроўваюць тав. Майсеню на пасаду старшыні ПЗГС у Гайнаўцы. Першае сутыкненне з гандлёвымі пляцоўкамі ў вёсках пераканалі празэса Майсеню, што ўсе крамы не адказваюць сучасным умовам гандлю. Нарадзілася думка пабудовы іх пры дапамозе сялян. Пачаліся нястомныя выезды на грамадскія сходы, агітацыя. Пачаткі працы былі цяжкія. Сяляне лічылі, што іх датычыць толькі асартымент тавараў, а не памяшканні на іх, а адзін гаспадар не дазволіў нават браць на будову са свайго калодзежа ваду. У такіх выпадках да працы збіраліся працаўнікі гандлёвых устаноў на чале з прэзэсам Майсенем і старшынямі ГС-аў, а таксама мясцовых прадпрыемстваў і арганізацый, у тым ліку БГКТ. Але адданыя ў карыстанне першыя склепы хутка пераканалі сялян у патрэбе гэтых пабудоў. У тым жа годзе закончана была 41 крама, а два наступныя гады павялічылі іх лік да ста. Упершыню на вёсках у Польшчы было ўведзена ў гэтых крамах самаабслугоўванне, якое апраўдала сябе. Гайнаўшчыну пачалі наведваць дзеячы, мясцовыя і замежныя карэспандэнты.

Працу таварыша Майсені належна ацаніла народная ўлада.

У сакавіку ён атрымаў найвышэйшую адзнаку НРС заслужанага дзеяча кааператыўнага руху, у маі — адзнаку Агульнапольскага Камітэта ФАН, 20-годдзя ПНР, а 3 ліпеня — Кавалерскі Крыж Ордэну Адраджэння Польшчы.

— Якія ў вас планы на будучыню? — пытаем тав. Майсеню. — Чым Вы думаеце заняцца.

Адказ: — Новыя крамы ў 100% задаволілі патрэбу сучаснага гандлю на вёсках Гайнаўскага павета. Але нам не хапае іншых пляцовак абслугі насельніцтва, такіх, як пякарні, бойні, сталоўкі, склады на штучныя ўгнаенні і г.д. Будова гэтых аб'ектаў ужо пачалася.

Ад усяго сэрца жадаем тав. Кастусю Майсеню далейшых поспехаў у працы і асабістым жыцці.

УЛ. ЮЗВЮК

ПРАПАНОВЫ ДЛЯ СЕЛЬГАСГУРТКОЎ

БУЛЬБА ПРОСІЦЬ РАТУНКУ

Каларадскі жук (стонка) паявіўся на палях Беласточчыны 11 год таму назад. Летам 1953 года сяляне Беластоцкага ваяводства знайшлі яго ў 33 месцах на бульбяных палях. Аднясліся тады да яго зусім дружалюбна.

Цяжка было паверыць, што гэты маленькі, не большы ад божай кароўкі жучок зможа быць грозным ворагам гаспадара.

Для размнажэння каларадскага жука асабліва спрыяльным быў сухі 1959 год. Колькасць выкрытых вогнішчаў гэтага шкодніка ўзрасла тады раптам у 50 разоў. Каларадскі жучок цвёрда ўгрызся ў бульбяныя палі. Яго ненасытныя зубы знішчылі ў мінулым годзе ўжо 15 тыс. гектараў бульбы.

Як цяпер?

Паясняюць працаўнікі аддзела аховы раслін пры ВРН у Беластоку.

Каларадскі жук найбольш масава выступае зараз у Сямяціцкім, Гайнаўскім, Бельскім, Беластоцкім, Кольненскім, Замброўскім і Лапскім паветах. У многіх мясцовасцях гэтых паветаў каларадскі жук абсеў да 80 працэнтаў бульбяных палёў. У другіх паветах Беластоцкага ваяводства выкрыта яго толькі на 30—40 працэнтах плошчы пад бульбай.

Гэта ўжо сур'ёзная небяспека для сялян і яны зразумелі, што каларадскі жук з'яўляецца сапраўды грозным шкоднікам. Лепш позна, чымсьці зусім быць абыякавым да яго.

Гандаль Беласточчыны аднак не падрыхтаваўся як трэба да продажу хімічных сродкаў барацьбы з гэтым грозным шкоднікам. Плануючы заказ паводле мінулагодніх запатрабаванняў, ВЗГС не прадбачыў сапраўднага штурму на свае гандлёвыя пляцоўкі. 1000 тон спецыяльнага «попелу» разышлося з маланкавай хуткасцю. Здараецца цяпер на вёсках, што гэтым «попелам» гандлююць ужо спекулянты. Стаў ён вартасны і дарагі, а яшчэ год-два таму назад завальваў склады і не вядома было, што з ім рабіць. Служба аховы раслін пастаралася ўжо атрымаць дадатковы прыдзел для Беластоцкага ваяводства. 300 тон гэтага «попелу» прывязлі з Гданьскага і Альштынскага ваяводстваў. Усё ж аднак яшчэ яго мала.

Добра было б, каб сяляне больш прыхільна адносіліся да вадкасных (плынных) хімічных сродкаў, знішчаючых каларадскага жука. Іх ёсць пакуль што ўдосталь. Яны таннейшыя і менш небяспечныя для чалавека ў час распырсквання, нішчаць шкоднікаў нават у зямлі. Невыгода толькі такая, што для карыстання імі абавязкова патрэбны спецыяльны цяжкі апарат. Ёсць іх каля дзвюх тысяч у распараджэнні сельскагаспадарчых гурткоў Беластоцкага ваяводства. Найчасцей стаяць бескарысна і чакаюць.

Каларадскі жук паявіўся ўжо амаль у кожнай вёсцы. Гэта вельмі жывучае стварэнне. Яно сур'ёзна пагражае знішчэннем бульбяных палёў, калі сяляне не аб'яўяць яму рашучую вайну. Добра было б, каб у першых акопах фронта барацьбы з каларадскім жуком аказаліся сельскагаспадарчыя гурткі. Перш за ўсё таму, што ў іх у руках знаходзяцца адпаведныя машыны, неабходныя для паспяховага знішчэння гэтага шкодніка. Калі каларадскі жук паявіцца на бульбе ў аднаго селяніна, аўтаматычна ў небяспецы бульбянае поле яго суседа Небяспека чаргуецца, як кольцы ланцуга. Таму барацьба з каларадскім жуком — справа не толькі таго гаспадара, на полі якога ён паявіўся, гэта справа агульная, грамадскага значэння. Знішчыць шкодніка трэба незалежна ад таго, ці гаспадар поля хоча сам правесці апырскванне ці не. Знішчэнне найлепш праводзіць пагалоўна, усюды там, дзе каларадскі жук пагражае бульбяным палям. Найлепш гэта патрапяць зрабіць сельскагаспадарчыя гурткі. Кошты, зразумела, пакрывалі б паасобныя гаспадары, на палях якіх праводзілася б знішчэнне каларадскага жука.

Такі арганізаваны спосаб знішчэння грознага ворага бульбы мае яшчэ адзін вельмі карысны бок. Кожная вёска магла б гуртам запасацца ў адпаведныя для знішчэння каларадскага жука сродкі. Не патрабаваў бы кожны селянін паасобна траціць час і заварочваць галаву прадаўцам і магазінерам у мясцовых ГС-ах.

Каларадскі жук паглынае ў нас цяпер штогод многія дзесяткі мільёнаў злотых. Варта пастарацца, каб страты з кожным годам не павялічаліся, а наадварот — былі штораз меншымі.

Селянін вёскі Заечкі ў Бельскім павеце Язэп Андрэйчук на сваім полі праводзіць знішчэнне каларадскага жука.

ВУЭР
Фота аўтара

МАЯ ВЁСКА

(Працяг са стар. 1)

лі трэба было падпісацца, ставілі крыжыкі. Пісьменнасць зводзілася амаль да нуля. Больш як 4 класы мала хто меў у цэлай аколіцы. Бракавала школ і не было нават магчымасці вучыцца.

Чым магла заняцца моладзь? Толькі картамі і гарэлкай. Ад апошняй часта вынікалі бойкі, калецтвы і пажары. Моладзь нічым іншым не магла заняцца, таму што гэта ўсё было «традыцыйнае», а і пра іншае ніхто не гаварыў.

Кожны селянін усю амаль сваю гаспадарку засяваў жытам і засаджваў бульбай. Іншыя культуры «не хацелі расці». У вёсцы ў аднаго гаспадара мог толькі расці сад. У другіх усё «сохла». Гаварылі: «На рапе нават вярбы не будзе». Цікава, дзе сёння падзелася «рапа»? Ніхто не меў радыёпрыёмніка, не было электрычнага святла. Так выглядала мая родная вёска Лапухоўка ў першых гадах нашага дваццацігоддзя. Такую спадчыну пакінула нам санацыйная ўлада і вайна.

Цяпер нашу вёску, чытачы, не пазнаеце. Хто не знае мінулага, цяжка параўнаць з сённяшнім. За гэтых кароткіх 20 год зніклі ўсе дрэнныя дарогі. Пабудаваны новыя масты. Трэба адзначыць, што насельніцтва нашай вёскі вельмі ахвярна працавала грамадскім чынам і эфект гэтага ўжо відаць.

Прапаў птушыны «базар», а на яго месцы, на месцы, дзе не так даўно тапіліся каровы, цяпер хвалюецца пасеяная трава. Усе балоты меліраваны, завораны і засеяны добрай травой. Людзі нават сваім вачам не верылі і «як гэта, там, дзе было цяжка прайсці самому, цяпер ходзіць пяцітонная машына?» Дарогі ўсе навокал Лапухоўкі зажвіраваны і выбрукаваны. Абсаджаны таполямі і ліпамі. Недалёкі ўжо, напэўна, час, калі ля самай вёскі будзе прыстанак ПКС. Вёска памалу вызваляецца з кіпцюроў дзікай прыроды і пад страху заглядае 20-е стагоддзе. Пясок, які без перапынку круціў вецер, засаджаны маладым лесам. Сяляне не ездзяць па некалькі кіламетраў на поле. Кожны сваю зямлю мае амаль што пры самым доме і ў некалькіх вялікіх кавалках. Сеюць ужо не толькі жыта і бульбу. Аказалася, што на гэтым жа полі аднолькава добра расце і сэрадэля, канюшына, буракі, пшаніца і г.д. Ніхто не пакідае аблогаў. Усё поле выкарыстоўваецца штогод.

За 20 год людзі забыліся, як выглядалі гумовыя чуні. На час дажджоў маюць другі, лепшы абутак.

У цэлай вёсцы не знойдзеш ніводнага жалезнага воза. «Жалезнякоў» замянілі больш спраўныя балоны. Дзякуючы гэтаму, вяскоўцы хутчэй упраўляюцца ў полі. Хто падумаў бы 20 год таму назад, што можна ехаць на возе і не трасціся, бы лісце на асіне.

Вёска з месяца на месяц змяняе свой выгляд. Знікае саламяная страха, а яе замяняе чарапіца і бляха. Ніхто ўжо начамі не круціць жорны. Ржавеюць сярпы, як даўні сімвал мінуўшчыны. На палях стракочуць жняяркі і касілкі. Цапы адбарабанілі свой век і адпачываюць дзесь далёка схованыя на паддашшы. Іх месца замянілі спраўныя і хуткія малатарні. Змяніла свой выгляд вёска Лапухоўка. Апранулася ў сады і квітнеючыя пахучыя сенажаці. Цяпер яблыкі, грушы ці слівы не выклікаюць здзіўлення. Здаецца, што яны былі ўжо вельмі, вельмі даўно.

У вёску заглянула культура. На танцавальных вечарынах ніхто не ўздымае бойкі. Большая частка моладзі здабыла патрэбную адукацыю і зараз працуе ў дзяржаўных установах краіны. З вёскі, калісь забітай, павыходзілі настаўнікі, афіцэры, кваліфікаваныя працаўнікі фабрык і г.д. Ёсць электрычнае святло і радыё. Людзі могуць слухаць свежыя весткі з сваёй аколіцы, краіны і свету. Моладзь з пагардай пачынае глядзець на веласіпед. Яго месца памалу займаюць матацыклы. Хто падумаў бы, што за 20 год можа больш змяніцца, як за 200.

Так што цяпер усё, што маем, гэта дзякуючы Народнай уладзе ў нашай краіне, дзякуючы кіраўніцтву Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі. Такіх вёсак, як Лапухоўка, ёсць шмат, і так змянілася іх жыццё. А колькі можна налічыць такіх, якія зрабіліся мястэчкамі, дзе пабудаваны новыя чыгункі, фабрыкі, камбінаты, электрастанцыі.

Мая вёска — гэта кропля ў моры, аднак і па ёй можна меркаваць, якіх поспехаў дабіліся мы за 20 год пры Народнай уладзе і пры паспяховым будаўніцтве сацыялістычнага ш[illegible]івага заўтра. За насту[illegible]ых 20 год што мы зробім — нават цяжка прадбачыць. Напэўна, зробім, пабудуем і зменімся яшчэ многа больш.

А. БЕРАЗАВЕЦ
Дуброва

ГЛЫБОКАЯ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЯ

(Працяг са стар. 1)

Ад настаўнікаў партыя патрабуе пастаяннага дасканалення сваіх прафесіянальных ведаў. Ужо цяпер у пачатковых школах нашай краіны працуе столькі настаўнікаў з закончанай вышэйшай адукацыяй, колькі іх працавала да вайны ў сярэдніх школах. Прадбачваецца, што да 70 года 70% настаўнікаў пачатковых школ зможа закончыць прынамсі настаўніцкую студыю.

Штогод каля ста тысяч вясковых дзяцей, закончыўшы пачатковую школу, застаецца на гаспадарцы. Неабходна, каб усе вясковыя дзеці, якія застаюцца ў вёсцы, былі вучнямі школ сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, важна таксама, каб самыя здольныя выпускнікі СПР-аў мелі магчымасць вучыцца далей у стацыянарных, а перш за ўсё ў завочных сельскагаспадарчых тэхнікумах

«Асноўнай функцыяй школ усіх тыпаў, — чытаем у з'ездаўскім дакладзе, — з'яўляецца выхаванне моладзі ў сацыялістычным духу».

З'ездаўскія пастановы з'яўляюцца такім зачараваным люстэркам, у якім (хто ўважна глядзіць) можна ўбачыць усё, што адносіцца да жыцця народа.

Грамадзяне нашай краіны слухаюць штодзень 5 мільёнаў 700 тысяч радыёпрыёмнікаў, глядзяць на экраны 1 мільёна 400 тысяч тэлевізараў, а ў кіёсках чакае іх штодзень каля 22 мільёнаў розных газет. Для партыі, зразумела, неабыякава, якую духоўную страву праз гэтыя масавыя сродкі інфармацыі атрымоўвае звычайны грамадзянін, чым гэтая страва прыпраўлена. Партыя патрабуе ад мастакоў і літаратараў творчасці, дух якой быў бы глыбока сацыялістычны. Пры захаванні гэтай асноўнай засцярогі партыя пакідае поўную свабоду для мастацкай творчасці і культурна - грамадскай дзейнасці.

Партыя і далей будзе ствараць як найлепшыя ўмовы для свабоднага і буйнага развіцця ўсіх галін культурнага жыцця ў нашай краіне. Ніхто аднак не дазволіць, каб нейкія, непрыхільна да сацыялізма настроеныя людзі злоўжывалі свабодай, а гэта, на жаль, часам здараецца. Культура ў нас можа быць [illegible] і выключна сацыялістычная.

В. Рудчык

(АД НАШАГА СПЕЦЫЯЛЬНАГА КАРЭСПАНДЭНТА)

ЗЛАТА ПРАГА

Чатыры гадзіны поездам ад граніцы праз горы і даліны — і вось а дзевятай гадзіне чэхаславацкага часу, а дзесятай нашага, я ў сталіцы Чэхаславакіі — Празе. На вялікім вакзале (па-іхняму, надражы) чую дзесятак розных моў. Тысячы турыстаў перавальваецца праз Чэхаславакію, а Прагу — у асаблівасці. Плывуць сюды беспарыўным струменем.

«Ісці ў Прагу» — гэты тэрмін прыняўся ў нас і абазначае нашу цягу да глыбейшага азнаямлення з гэтым дзіўным горадам, горадам-помнікам, горадам - музеем і горадам чароўнай казкі. На яго цяперашняе аблічча працавала тысяча год розных мод і стыляў. Не хапае нам часу на ўсё і на ўсюды, хоць спіцца надта мала. Вучымся ад чэхаў разважнасці і ўпэўненасці. Якы не спяшаюцца, не бягуць, як у нас, да трамваяў, не крычаць і не спрачаюцца. Трамвай пачакае і месца хопіць. Хвілінку. Ці не спяшаюцца чэхі? Мо' не такое слова? Ля нашай гасцініцы напраўлялі трамваёвыя рэйкі ўначы, хутка і спрытна. Раніцай тут зноў пайшоў трамвай. Перарыву не было.

Прага — спакойны горад. Можаш гадзінамі хадзіць па вуліцах і спатыкаеш рэдкіх прахожых. Толькі ў цэнтры, на т.зв. Вацлаўскім намесці, рух жывы. Тут сабраліся магазіны, тут сабіраюцца і людзі, большасць, зразумела, турыстаў. Купляюць памяткі і не толькі. Аплачваецца, напрыклад, купіць чэхаславацкія туфлі, асабліва дамскія. Самыя дарагія і прыгожыя 150 карон. Слаўныя чэшскія ювелірныя вырабы, танныя і прыгожыя таксама ідуць. Продаж вядзецца вельмі эстэтычна. Чэхі маюць някепскі заробак з замежных турыстаў і, зразумела, дбаюць аб сваёй марцы.

Адведала слаўнага півавара Флеку з XIV стаг. Чорнае, моцнае піва. Лавы, сталы пад забытковымі вежамі, і пад дрэвамі, праз якія прасвечваецца месяц, зоркі і адбітае святло неонаў. Незабыўнае ўражанне. Афіцыянты спрытна бегаюць з 20-цю вялікімі куфлямі на адным падносе. Смачнае і моцнае піва ў Флеку.

Будучы ў Чэхаславакіі, не піць піва немажліва. Тым больш, што іншыя напіткі (чай, кава, ліманад) у іх нясмачныя. Усё пабівае піва. Чэхі п'юць яго многа і ўсе.

Не забыць Прагі ноччу, калі ў сучасных неонах адбіваецца тысячагадовая гісторыя горада. Калі я першы раз ноччу глянула на Народны музей знізу плошчы Вацлава, — анямела. Цуд з тысячы і адной ночы. Дарэчы, Народны музей — адзін з багацейшых у Еўропе. Экспанаты яго рысуюць нам вобраз мінулага задоўга да з'яўлення чалавека на зямлі. Мяне найбольш здзівіла багацце выкапняў, на якіх адбіты кшталты звяроў, рыб, жыўшых 100, 50 мільёнаў год таму. Будынак музея з XVIII стагоддзя, збудаваны (даслоўна) народам, па яго ініцыятыве і за [illegible] са спецыяльным прызначэннем на музей.

Але я ўсё ваджу вас па той навейшай Празе, Новым месце, як кажуць чэхі, хоць гэтае Новае места мае некалькі сотняў год. Ёсць аднак іншая Прага. Пяройдзем вось халодную Влтаву мастом Карла IV (чэшскі імператар — аднавіцель, успомнены мост, які ён пабудаваў, быў першым жалезным мастом у Еўропе) і мы на левым беразе ракі, у той найстарэйшай Празе — Малой стране (Маля страна). Яна распаложана на ступені ўзвышша, на якім ляглі Градчаны — рэзідэнцыя чэшскіх каралёў, а цяпер сядзіба прэзідэнтаў Чэхаславакіі. У першай браме на Градчанах ганаровыя стражы — два салдаты замерлі па баках. Тысячы галаслівых турыстаў уліваецца ў браму, а яны стаяць, як старажытныя сфінксы — трымаюць сімвалічную варту. На частцы замка, дзе знаходзяцца пакоі прэзідэнта, павявае нацыянальны сцяг — знак, што прэзідэнт знаходзіцца ў Празе. Калі выязджае, сцяг апускаецца.

Градчаны — гэта комплекс будынкаў, залаў, дзядзінцаў, касцёлаў, садоў. Гэта цэлы горад, які некалі быў абгароджаны высокім мурам, рэшткі якога яшчэ мясцамі цягнуцца. Гатыцкі касцёл св. Віта найбольшы (124 м даўжыні, 60 метраў шырыні і 33 метры вышыні) і найпрыгажэйшы з усіх касцёлаў Прагі, маўзалей чэшскіх каралёў (бачыла ў падзямеллі іх грабы) і скарбніца сімвалаў дзяржаўнай незалежнасці — каралеўскай кароны і каранацыйнага скіптра. Скарбы знаходзяцца ў капліцы Вацлава. Чатыры ключы, ад яе маюць прэзідэнт рэспублікі, ЦК партыі, старшыня горада Прагі і пражскі арцыбіскуп.

Градчанскі замак такі багаты, што каб аб усім напісаць, заняло б многа месца. Успомніць аднак хачу яшчэ аб Уладзіслаўскай зале, — найбольшай свецкай зале сярэдневяковай Прагі і найбольшым забытку позняга гатыку ў Цэнтральнай Еўропе. Зала заўсёды служыла вялікім дзяржаўным падзеям і мэтам. Цяпер тут выбіраюцца прэзідэнты рэспублікі. Тут у 1960 годзе зацверджана сацыялістычная канстытуцыя Чэхаславакіі.

Успомню яшчэ і аб бараковай зале імператрыцы Марыі - Тэрэсы, дзе сабраны цяпер найкаштаўнейшыя скарбы чэшскіх каралёў і арцыбіскупаў: усё з золата, невымернай вартасці, найдаражэйшыя камені.

Яшчэ позірк на Прагу, на Градчаны, Малую страну, на маэстатычную Влтаву з вышыні Петшынскай вежы, якая зверху высокай гары ў сярэдзіне горада глядзіць на Прагу. (Збудавана ў той жа час, што і вежа Эйфля). Яе вышыня над узроўнем мора 384 метры. Прага адсюль блізкая. Яна ў вашых ног, цудоўная, незабыўная, залатая.

ВЕРА ЛЕЙЧУК

За правільнае асвятленне гісторыі кампартыі Заходняй Беларусі

(Працяг са стар. 2)

Польская рэакцыйная буржуазія і памешчыкі ўстанавілі ў Заходняй Беларусі суровы акупацыйны рэжым, ажыццяўлялі палітыку жорсткай эксплуатацыі працоўных, нацыянальнага зняволення і аграблення прыродных багацця.

Аднак працоўныя Заходняй Беларусі не скарыліся прыгнятальнікам і вялі з імі ўпартую барацьбу за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне; асноўнае іх імкненне заключалася ў тым, каб аб'яднацца са сваімі адзінакроўнымі братамі — працоўнымі БССР. Велізарны ўплыў на рабочых і сялян Заходняй Беларусі аказвалі поспехі Савецкага Саюза, у прыватнасці Савецкай Беларусі, поспехі ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве, ленінская нацыянальная палітыка раўнапраўя нацый. Рэвалюцыйнымі выступленнямі рабочых і сялян кіравалі камуністы.

Да стварэння КПЗБ на тэрыторыі Заходняй Беларусі дзейнічалі перайшоўшыя на нелегальнае становішча арганізацыі Камуністычнай партыі (бальшавікоў) Беларусі, Камуністычнай рабочай партыі Польшчы —КПРП (у Беластоку, Брэсце, Гродна) і Камуністычнай партыі Літвы (у Віленскай вобласці). Да канца 1923 года ў Заходняй Беларусі існавала тры акружных камітэтаў КПРП: Беластоцкі, Брэсцкі і Віленскі.

Узмацненне рэвалюцыйнай барацьбы, умацаванне сувязей з агульнапольскім рэвалюцыйным рухам патрабавалі аб'яднання камуністычных арганізацый, дзейнічаючых у Заходняй Беларусі, у адзіную партыю. Гэтае пытанне было разгледжана на II з'ездзе Камуністычнай рабочай партыі Польшчы, адбыўшымся ў верасні — кастрычніку 1923 года. У працы з'езда прыймалі ўдзел таксама прадстаўнікі акруговых партыйных камітэтаў Заходняй Беларусі. II з'езд КПРП перагледзеў пануючыя ў партыі люксембургіянскія погляды па нацыянальным і сялянскім пытаннях і адыйграў рашаючую ролю ў пераходзе Камуністычнай партыі Польшчы на пазіцыі ленінізма. Кіруючыся прынцыпамі пралетарскага інтэрнацыяналізму, з'езд прыняў лозунг аб самавызначэнні Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны аж да аддзялення ад Польшчы і аб'яднання са сваімі брацкімі савецкімі рэспублікамі. З'езд падкрэсліў, што «польскія працоўныя павінны прызнаць і падтрымліваць імкненне украінскіх і беларускіх рабочых і сялян да вызвалення з-пад панавання памешчыцка - капіталістычнай Польшчы і далучэнню іх тэрыторыі да Савецкай Украіны і Беларусі». У сялянскім пытанні з'езд высунуў патрабаванне падзелу памешчыцкай зямлі сярод сялян без выкупу.

II з'езд КПРП вырашыў стварыць на тэрыторыі Заходняй Беларусі аўтаномную камуністычную арганізацыю ў складзе адзінай Камуністычнай партыі Польшчы.

Дзяўчына з пральнай машынай

Сустрэліся мы на Кашаровай вуліцы ў Гарадку. Аня нясла ад суседа пральную машыну.

— А не лепш пайсці на рэчку, як некалі бывала? — запытаў я дзяўчыну.

— Пральнай машынай многа лягчэй мыць бялізну і яна лепш вымываецца, а зрэшты каму цяпер хочацца хадзіць з прачом на рэчку і там ляскатаць цэлы дзень, калі можна купіць або пазычыць пральную машыну?

А мне прыпамінаецца што калісьці, не так даўно год 20—30 таму назад людзі, калі ішлі пазычыць, пазычалі ад суседзяў фунт хлеба або жменю солі. (вр)

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

У Белградскім парку (справа налева) Прынчып, Грабец і Цыгановіч, іх сувязны, з начальнікам сербскай ваеннай разведкі падпалкоўнікам Дзімітрыевічам, шэфам «Чрнай руки».

ДВА ВЫСТРАЛЫ ГАЎРЫЛЫ ПРЫНЧЫПА

Пяцьдзесят год таму назад берлінскія газеты надрукавалі афіцыйнае камюніке, што ў Канапішт выязджае Вільгельм II у суправаджэнні адмірала Альфрэда Цірпіца па запрашэнню эрцгерцага Франца Фердынанда, аўстрыйскага намесніка трона, каб наведаць там цудоўную плантацыю руж.

Газеты Вены, Парыжа, Будапешта, Пецярбурга і іншых еўрапейскіх сталіц пісалі, што гэты візіт зусім не гасціннага характару, а палітычнага. Удзел у візіце адмірала Цірпіца, гэтага мазга германскай імперыялістычнай палітыкі, сведчыла само за сябе.

«ЧРНА РУКА»

Агароднік князеўскай плантацыі руж у Канапішце Петэр Власковіч пачуў лёгкі стук па шыбе. У шчылінцы тырчэў белы лісток паперы, на якім было напісана: «Будзь заўсёды паблізу сіпаў...»

У гэты час на кватэру начальніка разведачнага аддзела сербскага генеральнага штаба ў Белградзе падпалкоўніка Драгуціна Дзімітрыевіча пастукаўся вечарам высокі мужчына ў цывільным гарнітуры. Два хуткія ўдары адзін за другім, перарыў і тры ўдары. Урэшце дзверы адчыніліся і на парозе з'явіўся гаспадар кватэры.

— Вітаю вас, маёр Танкошыч!

Двое мужчын, што пачалі сяброўскую размову, належылі да выдатных асабістасцей у сербскай арміі. Ён і маёр з'яўляліся галоўнымі кіраўнікамі тайнай вайсковай арганізацыі «Чрна рука», праўдзівая назва якой — «Уединение или смрт» (Уз'яднанне або смерць). У арганізацыі жалезная дысцыпліна, у ёй людзі гатовыя на ўсе! «Чрнай руки» баяліся ўсе — генералы, міністры, а нават сам прэм'ер Сербіі, Пашыч. «Чрна рука» дасягала далёка. Уплыў падпалкоўніка Драгуціна Дзімітрыевіча быў тым большы, што той знаходзіўся у блізкіх знаёмствах з рускім ваенным аташэ ў Белградзе, палкоўнікам Артаманавым.

— Мы яшчэ не падрыхтаваны да вайны, — гаварыў Дзімітрыевіч.

— Сербія, палкоўнік, атрымала ад цара гарантыю ў дапамозе, — сказаў аташэ.

— Пакуль дапамога прыдзе, сітуацыя маёй дзяржавы можа быць надтэ цяжкай, — прагаварыў шэф «Чрнай руки».

— У сувязі з гэтым, якое бачыце выйсце, палкоўнік?

Драгуцін Дзімітрыевіч прадставіў аташэ планы «Чрнай руки». Сказаў, што пастаноўлена проста арганізаваць замах на эрцгерцага Франца Фердынанда, **гэтага вялікага ворага незалежнай Сербіі.**

— Пане палкоўнік, — гаварыў Артаманаў, — Сербія з'яўляецца суверэннай і незалежнай краінай. Вы самі, сербы, ведаеце найлепш, які ваш абавязак у гэтых цяжкіх і неспакойных часах. Вашага рашэння мы не маем права ані падтрымаць, ані не прызнаваць...

Дзімітрыевіч зразумеў...

У КАНАПІШЦЕ

Высокія госці — імператар Вільгельм II, вялікі адмірал Цірпіц у суправаджэнні аўстрыйскай князёўскай пары — пакінулі поле руж і накіраваліся ў бок альтаны, перад якой шумеў чароўны фантан.

— Прырода не прадказвае хмар, што збіраюцца на гарызонце Еўропы, — сказаў імператар. — Ці Ваша Імператарская Вялікасць збіраецца пабываць на ваенных манеўрах у Босніі? — запытаў ён аўстрыйскага намесніка трона.

У альтану ўвайшоў Власковіч з пукам руж на руцэ і пачаў размяшчаць іх па вазах. Ніхто не звярнуў на яго ўвагі.

— Хацела б, каб урачыстасць прыезду адбылася 28 чэрвеня, — шчабятала княгіня.

— Чаму? — спытаў імператар.

— Княгіня дасканала ведае гісторыю Сербіі, — адказаў за жонку эрцгерцаг Франц Фердынанд. — На гэты дзень прыпадае гадавіна бітвы на Косавым Полі, дзе туркі разграмілі сербаў...

Власковіч выйшаў з альтаны і павольным крокам накіраваўся да плантацыі руж. Ніхто яго не заўважыў.

ЗАМАХ

Сталіца Босніі, горад Сараева, рыхтаваўся да прыёму высокіх гасцей, — аўстрыйскай князёўскай пары.

Мінуты здаваліся вечнасцю. Прынчып сціснуў у кішэні рэвальвер. Вуліцай ехала адкрытая машына эрцгерцага, побач з ім сядзела яго жонка, княгіня Софія, чэшка па паходжанню. Мела на сабе белае плацце.

Прынчып выбег з-за балюстрады і выхапіў рэвальвер у той момант, калі машына праязджала каля яго. Запозна! Але што гэта? Шафёр прытармазіў. Аказалася, памыліўся і ўехаў не ў тую вуліцу. Гэты момант хутка выкарыстаў Прынчып. Скочыў да машыны — пачуліся два выстралы.

Эрцгерцаг Франц Фердынанд і яго жонка не жылі.

Замах быў добра замаскіраваны. Ані Прынчып, ані яго памочнікі нават і не здагадваліся, што кіравала імі «Чрна рука». Ілліча засудзілі на смерць, а Прынчыпа і Грабца, як няпоўналетніх — на 25 год цяжкой турмы. Памерлі яны яшчэ перад канцом I вайны, у крэпасці Тэрэзін у Чэхіі.

Вось так адбыўся замах, які павінен быў адвярнуць на некаторы час ад Сербіі вайну. Сталася інакш. Забушавала па цэлай Еўропе I сусветная вайны.

(а-ся)

Князеўская пара пакідае сараеўскую ратушу пасля заканчэння манеўраў аўстрыйскіх войск у Босніі. У пяць мінут потым палі ад куль Прынчыпа.

ШТО ДЗЕ ЯК

Увага, сухоты

Туберкулёз, званы сухотамі, усё яшчэ падрэзвае жыццё мільёнам людзей у свеце. Пяць год таму назад туніскія лекары сабраліся ў Міністэрстве аховы здароўя, каб распрацаваць план рашучага наступлення на туберкулёз. Для падрыхтоўкі гэтакай кампаніі ўрад Туніса і Сусветная арганізацыя аховы здароўя правялі пробную медыкаментозную прафілактыку туберкулёзу ў Джэбель — Ламары — пасёлку на ўскраіне горада Туніс. 25-тысячнае насельніцтва таго пасёлка пражывае ў гліняных хацінах. Працэнт туніскіх туберкулёзнікаў у дзесяць разоў вышэйшы, чым у Еўропе!

На здымку бачым фрагмент пасёлка Джэбель — Ламары.

(а-ся)

ЦІ БАІЦЦА СЛОН МОСЬКІ?

Здаўна заолагаў усяго свету займала адна загадка ў жыцці сланоў. Гэтыя веліканы як агню баяцца... мышэй, вожыкаў і марскіх свінак. Наконт гэтай дзіўнай з'явы выказваліся розныя меркаванні, але афіцыяльнай была прызнана думка, што сланы баяцца пакалоць сабе ногі.

Справа ў тым, што скура на падэшвах ног у сланоў вельмі мяккая і балюча рэагуе на любы востры прадмет, што трапіў слану пад ногі.

Але нядаўна высветлілася, што гэта не зусім так. Доследы паказалі, што слон баіцца толькі тых маленькіх жывёлін, у якіх ён не бачыць... ног!

Слон можа спалохацца не толькі моські, але нават і мячыка, калі той коціцца проста на яго.

Паперу „лечаць" вітамінамі

Аказваецца, вітаміны карысныя не толькі жывым арганізмам. Цяпер імі лечаць старадаўнія рукапісы і паперу. Такая працэдура спыняе разбурэнне паперы. Адкрыў гэты спосаб лячэння паперы італьянскі біяхімік Марыо Пінцуці. Ён карыстаецца ім пры рэстаўрацыі старадаўніх кніг і рукапісаў.

Юрый Долбд-Міхайлік
БАРОН ГОЛЬДРЫНГ
Пасля вайны

...Вечарам таго ж дня, калі ўжо добра сцямнела, Фрэда і Гары пасадзілі ў кузаў крытай машыны і кудысці павезлі. Побач з Фрэдам сядзелі два канваіры. У адным з іх ён пазнаў байца, якога ўдарыў наском чаравіка ў жывот.

Спачатку машына доўга падскоквала на выбоінах грунтовага шляху, потым роўна пакацілася па асфальту. Ехалі гадзіны з дзве. У цемнаце Фрэд не мог глянуць на стрэлкі гадзінніка, ды ён, відаць, у час бойкі і сапсаваўся.

Нарэшце, пасля крутога павароту, машына спынілася.

— Выходзьце! — прагучала каманда на нямецкай мове.

Канваіры спрытна адкінулі брызентавы верх, і Фрэд саскочыў на зямлю.

Прызнацца, ён не думаў, што яго адразу прывязуць іменна сюды. Бо самалётам жа яны ляцелі больш як гадзіну. Значыць, ён проста кружыў, і скінулі іх не так ужо далёка ад школы.

Так, гэта была школа! Фрэд адразу пазнаў двор,

62

з якога пазаўчора выехаў, і ў той жа момант убачыў Нунке і Шлітсена, якія ішлі яму насустрач.

Выцягнуўшыся і ўзяўшы пад казырск, ён запытаў:

— Далажыць?

— Потым, потым, Фрэд! Лепш азірніцеся назад!

І Нунке і Шлітсен чагосьці зарагаталі, потым галасна і непрыстойна вылаяліся.

Ля другой машыны, скамянелы пад поглядамі начальніка, стаяў Гары...

*

На другі дзень ён прачнуўся позна. Была нядзеля, і сігнал пабудкі, што звычайна галасіста разносіўся па ўсёй тэрыторыі школы, сёння не прагучаў. Ды і стаміўся Фрэд за ўчарашні дзень так, што ўсё роўна не пачуў бы яго.

Снеданне ўжо чакала на стале. Напэўна, у гонар свята побач з талеркамі і закрытымі каструлькамі, стаяў графінчык з каньяком. Глянуўшы на гэты «нацюрморт», Фрэд адчуў востры голад. Ён жа на працягу мінулага дня нічога не еў, прыехалі ў школу апоўначы — ніхто і не падумаў вячэраць.

Хуценька зрабіўшы некалькі гімнастычных практыкаванняў і прыняўшы душ, у адной піжаме Фрэд сеў за стол і з асалодай агледзеў стравы. Ого, як сёння частуюць! Нават для яго апетыту замнога: селядзец, вараныя яйкі, вяндліна, курыная ножка з рысавым гарнірам... І, як звычайна, тэрмас з нязменнай чорнай кавай.

63

Ды толькі паспеў Фрэд узяцца за відэлец, як у дзверы пастукалі. Навіна! Іх жа дагэтуль заўсёды замыкалі... А цяпер не чутна было бразгання замка. Дзверы проста адчыніліся, і на парозе з'явілася салідная постаць генерала Воранава.

— Вы, малады чалавек, вядома, здзіўлены, што я прыйшоў д[illegible]с у нядзелю ды яшчэ і без запрашэння? Але [illegible]э больш, здзівіцеся, калі ўбачыце вось гэта!

Воранаў дастаў з кішэні штаноў загорнутую ў паперу пляшку, не спяшаючыся, разгарнуў яе і ўрачыста, быццам ён робіць надзвычай прыемны падарунак гаспадару, паставіў на стол. Паставіў так, каб Фрэд адразу змог убачыць этыкетку.

— «Руская Смірноўская гарэлка», — уголас прачытаў Фрэд і здзіўлена глянуў на Воранава. — Штосьці не чуў пра такую!

— Не, не, вы прачытайце напісанае дробным шрыфтам! — настойваў Воранаў, здаволены прызнаннем Фрэда, што той нават не чуў пра існаванне такой гарэлкі.

— «Пастаўшчык двара Яго Імператарскай Вялікасці», — чытаў далей Фрэд.

64

ТРЫБУНА чытачоў

Паслугі для сялян

Беластоцкі металічны завод, папулярная «Металёўка», апрача сваёй асноўнай прадукцыі на ўнутраны і замежны рынак, аказвае паслугі для сялян. «Металёўка» рэмантуе трактары, машыны і сельскагаспадарчыя прылады. На бягучы год запланавана дапамагчы сялянам паслугамі на суму 500 тыс. злотых. Сяляне хваляць якасць выкананых работ і ўсё часцей карыстаюцца паслугамі завода. «Металёўка» бярэ за паслугі нядорага, а выконвае працу салідна і тэрмінова.

Як паінфармаваў нас тэхнік па справах паслуг Міраслаў Лось, завод можа рамантаваць машыны ў значна большай колькасці, чым гэта робіць цяпер. А ў той жа час сяляне не ведаюць, дзе можна направіць папсаваныя машыны. (рэг)

Плёскаўскі сход

У мясцовым клубе - кавярні адбыўся сход плёскаўскіх сялян. На гэты сход прыбылі старшыня і сакратар прэзідыума ГРН у Храбалах, камендант мясцовага пастарунку міліцыі, ляснічы і меліяратар. Сход распачаў некалькімі інфармацыямі наш солтыс. Пасля камендант пастарунку з Храбалоў павучаў, як трэба ў час язды захоўвацца на шасейных дарогах. Ляснічы запрапанаваў арганізаваць лясную варту, якая будзе мець нагляд над лесам асабліва тады, калі паграджаюць пажары. Меліяратар гаварыў пра меліярацыйныя равы. На гэтым сходзе быў выбраны новы солтыс вёскі. З трох кандыдатур пры тайным галасаванні найбольш галасоў атрымаў Базыль Добаш. Жадаем новаму солтысу поспехаў у яго грамадскай дзейнасці.

Лёня Леанюк
вёска Плёскі

ПАДУМАЙЦЕ, ГРН-ы

Грамадская рада нарадова ў Заблудаве ў мінулым перадала надлясніцтву Жэдня зямельныя няўгоддзі дзяржаўнага фонду зямлі ў вёсцы Ахрымавічы. Па згодзе жыхароў Ахрымавіч адышлі таксама пад залясенне і зямельныя няўгоддзі ўсіх гаспадароў. На гэтых землях надлясніцтва засадзіла лес. Пры пасадцы яго былі тут нядрэнныя заробкі для мясцовых сялян.

Грамадскай радай нарадовай у Заблудаве кіруюць прыкладныя гаспадары, таму можна быць упэўненым, што запланаванае залясенне зямельных няўгоддзяў не закончылася ў Заблудоўскай грамадзе, а пачалося ў вёсцы Ахрымавічы.

Справай ліквідацыі зямельных няўгоддзяў шляхам залясення павінны па-сапраўднаму зацікавіцца ўсе грамадскія рады нарадовыя. Неўраджайныя вялікія абшары зямлі маглі б засаджаным лесам упрыгожыць пейзаж нашых аколіц і ўзбагачваць нашыя вёскі грыбамі, ягадамі і іншымі раслінамі

М. Красоўскі
вёска Малынка

ЮБІЛЕЙ ПРАЦЫ ГРАМАДСКІМ ЧЫНАМ

Праца грамадскім чынам на Гайнаўшчыне датуецца ад 1954 года. Супольнымі намаганнямі насельніцтва пабудавана 220 км дарог, 94 крамаў, 17 пажарных рэміз і 50 супрацьпажарных басейнаў. Шмат грамадскай працы ўложана пры будове школ, святліц і спартыўных пляцовак.

У бягучым годзе праца грамадскім чынам склала суму 20 мільёнаў злотых.

Ю. Козак
Гайнаўка

УПРЫГОЖВАЕЦЦА

Школьны пляц Ласінскай школы пачаў упрыгожвацца. Тут пачаліся працы пры абгароджванні пляцу драцяной сеткай.

Зіна Ялінік
вёска Навіны

Праграма на 3—9.VIII.1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Krzesiwo" (NRD), 4—6.
„Zdobywcy nieba" (radz.), 7—9.

Кляшчэлі
„Krzesiwo" (NRD), 4—6.
„Druga młodość cioci" (węgierski), 7—9.

Дубіны
„Diabelska przepaść" (czeski), 7—9.

Нараў
„Ludzie i bestie" I s. (radz.), 5—9.

Нараўка
„Haszek i jego Szwejk" (radziecki), 5—9.

Чаромуха
„Główna wygrana" (czeski), 4—6.
„Ziemia aniołów" (węgierski), 7—9.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Czarny monokl" (francuski), 5—9.

Брапск
„Skradzione plany" (ang.), 3—6
„My mężczyźni" (radz.), 7—9.

Райск
„Gdzie jest generał" (polski), 5—9.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Opowieść sentymentalna" (rumuński), 4—6.
„Wszystko dla psów" (angl.), 7—9.

Міхалова
„Złodziej z Bagdadu" (angl.), 4—6.
„Pięć dni i pięć nocy" (NRD), 7—9.

Супрасль
„Kodyna" (rumuński), 4—6.
„Wojna trojańska" (włoski), 7—9.

Чорна Беластоцкая
„Via Margutta" (włoski), 4—6.
„Ranny w lesie" (polski), 7—9.

СЯМЯТЫЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Opowieść sentymentalna" (rumuński), 4—6.
„Tylko we dwoje" (angl.), 7—9.

Нурэц
„Kapral w matni" (franc.), 4—6.
„Milczenie" (polski), 7—9.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Całe złoto świata" (franc.), 4—6.
„Wódz czerwonoskórych" (radziecki), 7—9.

Сухаволя
„Sambrero" (radz.), 4—6.
„Niebo bez krat" (rumuński), 7—9.

Шудзялава
„Zbrodniarz i panna" (polski), 5—9.

Янаў
„Pociąg na tyły" (radziecki), 4—9.

Сідра
„Wielka tajemnica" (franc.), 4—6.
„Dwa żebra Adama" (polski), 7—9.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Ostatni kurs" (polski), 8—9.

Новы Двор
„Krążownik szos" (franc.), 8—9

Ружаны Сток
„Być albo nie być" (USA), 4—5
„Gwiazdy" (bułg.), 6—7.
„W ciszy stepowej" (radz.), 8—9.

У днях 3—9.VIII. у мясцовасці Мілейчыцы, Орля і Чыжы фільмы высвятляцца не будуць.

СЯМЕЙНАЕ ПРАВА

25 лютага Сейм прыняў новы закон аб сямейным і апякунчым праве. Закон гэты абавязваць будзе ад 1.І.1965 г. У сувязі з тым, што закон па-новаму рэгулюе многія сямейныя адносіны, «Ніва» вырашыла пазнаёміць чытачоў з найбольш важнымі пастановамі закона.

1. ЗАКЛЮЧЭННЕ ШЛЮБУ

Новы закон, так як і закон, які абавязвае дагэтуль, прызнае толькі дзяржаўную форму заключэння шлюбу. Шлюб дае кіраўнік аддзела запісаў грамадзянскага стану (urząd stanu cywilnego), па месцу пражывання мужчыны або жанчыны. Прэзідыум Павятовай Рады Нарадовай дазволіць заключыць шлюб у кіраўніка аддзела запісаў грамадзянскага стану ў іншым павеце або горадзе.

Мужчына і жанчына, якія хочуць узяць шлюб, павінны злажыць кіраўніку аддзела запісаў грамадзянскага стану метрыкі нараджэння, пацвярджэнне месца пражывання і заяву аб тым, што няма перашкод у заключэнні іх шлюбу. Асоба, якая была жанатая (замужам), павінна апрача гэтага злажыць метрыку смерці папярэдняй жонкі (мужа) або рашэнне суда аб разводзе ці ўневажненні папярэдняга шлюбу. Суд можа звольніць ад абавязку злажэння вышэй паданых дакументаў, калі існуе сур'ёзная перашкода да іх злажэння.

Пісьмо з заявай, што бакі не маюць перашкод да ўзяцця шлюбу, павінна быць зложана кіраўніку аддзела запісаў грамадзянскага стану не менш чым месяц перад шлюбам. Дагэтуль, як вядома, можна было без гэткай фармальнасці ў адзін дзень узяць шлюб. Гэта пастанова ўведзена для таго, каб бакі не бралі шлюбу лёгкадумна, а з другога боку, каб даць магчымасць кіраўніку аддзела запісаў грамадзянскага стану праверыць, ці няма перашкод у заключэнні шлюбу. З важных прычын Прэзідыум Павятовай Рады Нарадовай можа дазволіць узяць шлюб перад уплывам месяца ад злажэння заявы.

Перашкодамі да заключэння шлюбу з'яўляюцца:

1) Узрост. Каб узяць шлюб, мужчына павінен мець скончаных дваццаць адзін год, а жанчына — васемнаццаць. Дагэтуль як ад мужчыны, так і ад жанчыны вымагалася васемнаццаць год. Калі існуюць важныя прычыны, павятовы суд можа дазволіць узяць шлюб мужчыне, які скончыў 18 год, а жанчыне, якая скончыла 16 год.

2) Не можа заключыць шлюб асоба, убезвласнавольненая пастановай суда.

3) Не можа ўзяць шлюб псіхічна хворая асоба, або псіхічна недаразвітая.

4) Жаніцца можа толькі той, хто мае вольны стан. Калі б хто, прыкладам, меў жонку за граніцай, з якой не жыў дваццаць год і не меў намеру з ёй сысціся, не можа ўзяць новага шлюбу, пакуль з праўнага пункту гледжання жанчына гэта лічыцца яму жонкай. Калі б праз затаенне гэтага факту каму ўдалося ўзяць новы шлюб, дык гэткі шлюб у разуменні права няважны, а карнае права прадбачыць за двужэнства кару да пяці год турмы.

5) Шлюбу ўзяць не могуць крэўныя па простай лініі (бацька, сын, унук, дзед), браты і сёстры, а таксама павінаватыя ў лініі простай, напр., зяць і цёшча. Суд можа дазволіць на шлюб паміж павінаватымі. Не можа узяць шлюбу прыбраны бацька (матка) з асобай усыноўленай. Ва ўсіх вышэй пададзеных прыкладах, калі б быў заключаны шлюб, можа ён быць уняважнены судом.

— Вось у тым жа і штука, баценька мой! Пастаўшчык двара! Гэта не на Хітровым рынку і не ў Ахотным радзе гандляваць!

— Дык вы гэта з дарэвалюцыйных часоў пляшку збераглі? — з наўмыснай наіўнасцю запытаў Фрэд.

Воранаў зарагатаў. Ён упаў на крэсла каля стала, яго велізарны жывот калыхаўся, быццам генерала трэсла жорсткая ліхаманка.

— Ха-ха! Вось сказаў! Зберагаю з дарэвалюцыйных часоў! Ха-ха-ха! Ды вы, баценька мой, гляньце на мой нос! Гэта ж шыльда. Найлаканічнейшая характарыстыка! Мукі Тантала — дробязь у параўнанні з тым, што давялося мне працярпець, каб учора вечарам адкласці для вас гэтую пляшку. Нават уначы прачынаўся! А вы: з дарэвалюцыйных часоў!.. Гэта з Англіі! Пастаўшчык Смірноў эмігрыраваў туды і гарэлачны завод збудаваў. Славіцца! Лепшай гарэлкі, чым «Смірноўская», па ўсяму свету праедзьце, не знойдзеце.

— А «Маскоўская»?

— Каштаваў! Добрая, нічога не скажаш. Але хто прывык да «Смірноўскай» — іншай не п'е.

— Тады давайце снедаць разам! Прашу!

(Працяг будзе)

65

Дарагое СЭРЦАЙКА!

Мне 21 год. Жыву на гаспадарцы. Паўгода таму, як я пазнаёмілася з К. Гэта мужчына год 40, разводнік. Ён ветлівы і інтэлігентны чалавек. Мае закончаную вышэйшую адукацыю і займае высокую пасаду. Вось нядаўна прызнаўся мне ў каханні. Я ведаю, што ён ажаніўся бы са мною. Сама не ведаю, што рабіць, я яго таксама вельмі кахаю. Хацела б выйсці за яго замуж, але баюся, што з нас будзе недабраная пара. Я маю закончаную толькі пачатковую школу і паходжу з беднай сям'і. Хоць людзі гавораць, што я інтэлігентная і скромная, адрозніваюся ад вясковых дзяўчат. Я аднак нясмелая. К. чалавек смелы і паводзіцца яму вельмі добра матэрыяльна. Ён не знае беднаты. Бачу ў ім толькі адну дрэнную рысу характару — цяга да жанчын. У адносінах да мяне К. сур'ёзны і ветлівы. Я думаю, што калі б выйшла за яго замуж, заўсёды была б паніжанай. І яшчэ адна бяда. Жанчына з нашай вёскі нагаварыла яму аба мне брыдкіх слоў і не знаю, ці добра было б вытлумачыцца перад ім, бо гэта ж няпраўда. Я думала, што ён мяне па гэтым пакіне, але яго адносіны да мяне не змяніліся. Парай, Сэрцайка, ці выходзіць за яго замуж ці перастаць з ім сустракацца.

Лёля
з Бельскага павета

Дарагая **Лёля!**

На маю думку, дык не маеш чаго баяцца выходзіць замуж за К. Пішаш жа аб ім вельмі добра, што інтэлігентны, добры што сапраўды кахае цябе. Тое, што ён добра матэрыяльна забяспечаны, не стварае падазронасці, што будзе дрэнным мужам. Адно толькі не з'яўляецца добрай прыкметай, што К. любіць жанчын. Але ты аб гэтым толькі ўспамінаеш, таму не ведаю, як ты разумееш «цягу да жанчын». Пакуль адважышся выйсці замуж за К., раю табе больш аб ім даведацца. Напрыклад, з чыёй віны ён развёўся з жонкай. Гэта вельмі важная справа. Бо напрыклад, калі ў сапраўднасці па прычыне другой жанчыны (ты ўспомніла ж, што любіць жанчын), дык раіла б табе быць асцярожнай. Мо', сапраўды любіць ўсё свежых, новых і таму хутка і другая жонка можа знудзіцца. Але калі акажацца гэта няпраўдай, калі разышоўся па іншых прычынах, раіла б табе не адмаўляцца. Ты ж яго кахаеш! Але неабходна добра разгледзець гэтую справу. Пішаш, што з вас будзе недабраная пара, ён адукаваны, ты не. Гэта не галоўная перашкода. Таму ты павінна завочна, карэспандэнцыйна скончыць сярэднюю школу. На мой погляд, гэта неабходна. Муж і жонка павінны мець супольныя тэмы, погляды, зацікаўленні і г.д. А плёткамі не пераймайся, найважнейшае, што ён аказаўся тут салідным чалавекам, зразумеў, што гэта толькі плёткі і не паслухаў іх. Пры аказіі можаш напамянуць і ўмела вытлумачыць, што гэта ўсё няпраўда і табе па гэтай прычыне непрыемна.

СЭРЦАЙКА

Зіна з вёскі К. Гайнаўскі павет!

Мы ўжо не раз пісалі, што мы не маем ніякай магчымасці памагаць у пошуках працы. З гэтым трэба звярнуцца да аддзела затруднення ў сваім павеце. А калі хочаш паступіць на нейкія курсы, дык звярніся да павятовага аддзела ЗМВ. Яны вядуць розныя курсы.

Сэрцайка

АДСЛУЖЫЎ СВОЙ ВЕК

Адслужыў ужо свой век стары, выбоісты брук у вёсцы Альхоўка (Гайнаўскі павет). Вясною мінулага года сяляне гэтай вёскі ўзяліся яго ліквідаваць. Грамадскім чынам выкапалі брук на цэлай вуліцы. Потым з'явіліся брукары і ўзяліся за закладку новага бруку. І вось цяпер па новай, гладкай вуліцы прыемна прайсці ці праехаць. Альхоўка змяніла сваё аблічча.

Юрка Скепка
вёска Альхоўка

Гумар і сатыра

ПРЫКМЕТА

У нябескія вароты стукае жанчына і пытаецца ці няма там яе мужа.

— А як называецца? — пытае святы Пятро.

— Язэп Маліноўскі.

— Маліноўскіх тут шмат. Скажы, якія яго былі апошнія словы. Па гэтым іх адрозніваем.

— Сказаў уміраючы, што калі яго здраджу па яго смерці, дык не вылежыш спакойна ў труне.

— А, ужо ведаю! Гэта той Маліноўскі, што пастаянна круціцца.

УСЁ РОЎНА

Вопытная жанчына да сяброўкі:

— Урэшце гэта ўсё роўна, з кім ажэнішся: і так за пару дзён аказваецца, што гэта зусім хто іншы.

КУПАННЕ

Малады чалавек напярэдадні шлюбу пайшоў у лазню. Касірша гаворыць:

— Пачакайце крыху, бо ўсе кабіны заняты.

— Гэта цікава, ніколі не думаў, што столькі людзей будзе браць шлюб у той самы дзень, што і я!

Не трапляй пад абцас жанчын. Памятай, што сучасныя жанчыны носяць туфлі на шпільках.

НА ТРЫБУНЕ І...

На трыбуне Зміцер
Супроць зла ваяка,
Але Зміцер — хіцер:
На працы — абыякі.

Міхась СКРЫПКА

ЧОРНЫЯ ВАЧАНЯТЫ

Чарнявенькая, загарэлая Леначка бегае па пляжы. У рэчцы купаецца з бацькам, на беразе самастойна будуе домік з пяску.

Леначцы тры гады. Усе мы яе любім і песцім.

Валасы ў Леначкі каштанавыя. Бровы чорненькія. Вейкі доўгія, таксама чорненькія. Вочкі, як смалой накапаны.

— Ты чаму вочак не памыла? — пытаюся. — Бачыш, якія чорненькія!..

— Мыла, — адказвае Леначка. — Яны не адмываюцца.

І. Грамовіч

ШТО З ЯГО ВЫРАСЦЕ

— Чаму гэты хлопчык так крычыць? Што з яго вырасце?

— Як гэта што? Дырэктар.

УСЯЧЫНА

У ЦЕНЮ ЧАРОТУ

Спякота! Пясок на пляжы паліць ногі. Добра. калі можна параскашавацца халадком у ценю чароту над возерам.

ШЧАСЛІВЫ БАЦЬКА

У Парыжы, у радзільным доме бацькі аглядаюць сваіх патомкаў праз шкляную сцяну залы навародкаў. Сярод групы шчаслівых бацькоў стаіць багаты шэйк.

Адзін з бацькоў пытаецца ветліва:

— А ваш які?

— Гэтыя два першыя рады.

КУР'ЁЗЫ

ТРАДЫЦЫІ І ВУЛІЧНЫ РУХ

Амаль кожны дзень на вуліцах лонданскага Уэст-Энда можна ўбачыць каралеўскі выезд. Вялікая карэта, запрэжаная цугам коней, паволі рухаецца ў суправаджэнні ганаровага эскорту. Паліцэйскія, якія рэгулююць рух, перакрываюць шлях усяму іншаму транспарту і даюць «зялёную вуліцу» каралеўскай працэсіі. За каралеўскай працэсіяй панура пляцецца чарада аўтамашын, бо абганяць каралеўскую карэту нельга. Заторы на перакрыжаваннях нярэдка прыводзяць да сутыкнення і аварый. Нядаўна містэр Даўлінг, паліцэйскі эксперт па вулічным руху. прадставіў каралеве Елізавеце даклад, у якім просіць каралеву адмовіцца ад карэты і карыстацца звычайным аўтамабілем

— Ці ты, каханая, упэўнена, што ўжо неўзабаве будзе нас трое?

— Зразумела, бо заўтра прыязджае мая мама...

Эх, як жа прыемна ехаць у поездзе! Пасажыры тут надта размоўныя і шчодра сыплюць навінамі, адно паспявай падбіраць... Дзе вяселле адбылося, дзе пабіліся ды падзерліся, якія цэны на рынках, хто б'е жонку, а хто шкадуе? Усяго тут даведаешся, калі вушы добра наставіш. Іншым гісторыям і не паверыў бы, ды колы вагона пацвярджаюць праўду стукам: так-так, так-так.

Калі напаткаеш мілага спадарожніка, падарожжа твае здасца карацейшым і праміне мігам.

Мы толькі ад'ехалі ад Беластока, калі сусед па лаўцы, паказваючы ў акно, сказаў:

— Проста зайздрасць бярэ чалавека, дзіцянята плюхаюцца, бы рыбы. Гэта басейн чыгуначнікаў, — вытлумачыў ён мне. — Духата, хоць ты сам кідайся ў ваду. Многія кінуліся б, але не хапае ў нас тысяч.

Я здзіўлена паглядзеў на свайго гаваркога суседа — і ён, заўважыўшы мой погляд, яшчэ раз пачаў тлумачыць: — Прыдалася б тысяча басейнаў, тысяча вагонаў. тысяча буфетаў і іншыя тысячы, жылі б тады людкове, як вераб'і перад жнівом.

Выпадала штосьці сказаць і я падтакнуў яму.

— То ж але, сядзіш тут, бы ў нейкай душагубцы...

— Ага, душна, ды яшчэ як, — згадзіўся ён і кажа: — У нас, значыць, у Кнышэвічах, яшчэ гарачэй. Сонейка парыць, дапякае сабе, а пажары сабе. словам гарачыня афрыканская!! Ой...

— Пажар у вёсцы!? — пытаю з трывогаю.

— Тры пажары ад перуноў, а вёска наша саламяная, дзыгне іскарка і шугане адразу полымя на ўвесь свет... Наш пажарны басейн каштаваў семдзесяг тысяч. не жартачкі!

— Згарэў басейн? — здзівіўся я.

— Эт, не... Першы пажар зжор ваду, на другі пажар насілі мы пажарнікам ваду вёдрамі. Крычалі:

— Ліце, людцы, каб заліўся — утапіўся гэты халерны агонь! Ну і лілі на ўцеху старшыні ГРН Друцю, які даўно цвярдзіў, што толькі вёдрамі найлепш насіць ваду, пашто помпы... Бачыце, прасіў народ, каб напампаваць вады ў пусты басейн пасля першага няшчасця — бяды, але наш войт так нараіў: вёдрамі, вядзерцамі нанасіце, калі хочаце ўцалець на гэтым свеце...

— З агнём бяда, і з вадою бяда, але без агню і вады не згатовіш яды! Ну, а што з басейнам? — пытаю, сказаўшы дзядзьку на пацяшэнне складную прымаўку.

— Пасля ўсіх тых пажараў сышлася высокая камісія вясковых дзецюкоў і паслалі ўніз у басейн, Колю на праверку вады, а ён крычыць угору:

— Вады мне па калені, а было ўвосень па пуп. Высыхае!

— Вельмі разумны хлапчына Коля, сам пераканаўся, колькі вады ў басейне. Павятовы камендант пажарнікаў у Саколцы не знаёмы з Колем і таму не ведае, што робіцца з іх басейнам. Коля ведае, што басейн трэба запоўніць вадою, а камендант не здагадваецца аб гэтым. Коля ведае, што вядром зальеш касцёр, а не пажар, а камендант таго не ведае. Затое камендант ходзіць у мундзіры з блішчастымі гузікамі, а Коля ў палатаных портках ды з голым жывоцікам. Цяпер мы ў Кнышэвічах фунднулі сабе громаадводы — на хатах, гумнах, хлявах і чорт ведае яшчэ на чым...

— Нават на лужніках? — не паверыў я.

— От, для бяспечнасці. Скажам, сядзе чалавек, а тут маланка як не лясне! Пасля маглі б смяяцца людзі, што жыў грэшна і памёр (забіла) смешна!

Поезд набліжаўся да Разадранкі, мой сусед устаў і пайшоў да выхаду. Толькі цяпер прыйшло мне ў галаву спытаць пра Коліна прозвішча, але было ўжо запозна.

Так і давялося мне апісаць гэту гісторыю без Колявай фаховай парады.

Дзядзька Лявон

АКЕНЦА ДУМАК

Падобна таму, як каханне не мае больш блізкай сяброўкі, чым рэўнасць, так яно не мае і большага ворага.

Джардана Бруна (1548 — 1600) — вялікі італьянскі мысліцель.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Ліды Іванюк з Трашчотак, Бельскі павет, змяшчаем папулярную беларускую народную песню

ЗАМУЖ ПАЙСЦІ — ТРЭБА ЗНАЦЬ

Замуж пайсці — трэба знаць,
Позна легчы, рана ўстаць.
Ох я, малада,
Бедна галоўка мая! *

Ледзьве тыдзень па вяселлі —
І прыносіць муж кудзелю.

Кудзелю і верацёна,
— Для цябе, мая ты жона.

Трэба ткаці, трэба прасці:
Няма белля ані ўкласці.

А мужык мой муку сее,
А я рада, што умее.

Пакуль хлеб я замясіла,
Свіння дзверы адчыніла.

Пакуль дзверы зачыніла,
Дык і мужа угнявіла.

Пакуль мужа загадзіла,
Дык свіння гаршчок пабіла.
Ох я, малада,
Бедна галоўка мая!

* Прыпеў «Ох я, малада, бедна галоўка мая!» спяваецца пасля кожнай страфы.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89 centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bltk L-1